

**TURUN
YLIOPISTO**

Kirjallisuuskatsaus huostaanoton jälkeisestä perheen jälleenyhdistämisestä huoltajien sitoutumisen näkökulmasta

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Sosiaalityö
pro gradu -tutkielma

Laatija(t):
Moona Entala

17.9.2025

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Tutkielmassa on hyödynnetty tekoälyä kielenhuolloissa tarkistuksissa.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Sosiaalityö

Tekijä(t): Moona Entala

Otsikko: Kirjallisuuskatsaus huostaanoton jälkeisestä perheen jälleenyhdistämisestä huoltajien sitoutumisen näkökulmasta

Ohjaaja(t): Professori Johanna Kallio

Sivumäärä: 60 sivua

Päivämäärä: 17.9.2025

Tutkielmassa tarkastellaan huostaanoton jälkeistä perheen jälleenyhdistämistä huoltajan sitoutumisen näkökulmasta. Tutkimus toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jonka aineistona on kahdeksan vuosina 2019–2025 julkaistua vertaisarvioitua kansainvälistä artikkelia. Suomalaisia vertaisarvioituja tutkimuksia aiheesta ei toistaiseksi ole. Aineisto on analysoitu aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Tutkielman tavoitteena on tuoda näkyväksi huoltajan sitoutumisen vaikutus perheen jälleenyhdistämisen onnistumiseen sekä tunnistaa sitoutumista edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimuskysymykset ovat: 1) Millaisena huoltajien sitoutuminen näyttäytyy perheen jälleenyhdistämisen onnistumisessa huostaanoton jälkeen? ja 2) Millaisia huoltajien sitoutumista edistäviä ja estäviä tekijöitä voidaan paikantaa?

Tulokset osoittavat, että huoltajien sitoutumista voidaan vahvistaa selkeillä ja realistisilla tavoitteilla sekä työntekijöiden kunnioittavalla työotteella. Erityisen merkityksellistä on emotionaalinen sitoutuminen, joka luo lapselle turvallisuuden tunteen ja jatkuvuuden kokemuksen muutostilanteessa. Sitoutuminen ei näyttäydy vain huoltajan ominaisuutena, vaan se rakentuu vuorovaikutuksessa ympäristön ja palvelujärjestelmän kanssa ja voidaan ymmärtää prosessina yksittäisten tekojen sijaan. Huoltajan sitoutumisella tai sitoutumattomuudella on kauaskantoisia vaikutuksia, jotka voivat ulottua myös ylisukupolvisesti. Suomalaisessa lastensuojelussa noudatetaan lastensuojelulakia, joka määrittelee sijaishuollon asiakkuuden olevan väliaikainen ratkaisu ja sen tavoitteena on aina perheen jälleenyhdistäminen.

Tutkielman perusteella on tarpeen kehittää menetelmiä, jotka tukevat huoltajien emotionaalista sitoutumista lapseen sekä vahvistaa lastensuojelun resursseja, jotta työntekijöillä olisi paremmat mahdollisuudet tukea vanhempia ja tarjota selkeitä palveluja perheen jälleenyhdistämiseksi. Tulokset osoittavat myös tarpeen lisätä kotimaista tutkimusta huoltajien sitoutumisesta suomalaisessa lastensuojelujärjestelmässä sekä syventää ymmärrystä perheen jälleenyhdistämisen yksilöllisyydestä, tavoitteista ja suunnitelmallisuudesta. Jatkotutkimusta tarvitaan, jotta sosiaalityöntekijät voisivat arvioida perheen jälleenyhdistämisen mahdollisuuksia entistä systemaattisemmin ilman, että huoltajien asema heikentyy esimerkiksi resurssipulan vuoksi.

Avainsanat: lastensuojelu, sijaishuolto, huostaanotto, perheen jälleenyhdistäminen, sitoutuminen

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2.	Lapsen huostaanotto lastensuojelun toimenpiteenä tavoitteena perheen jälleenyhdistäminen	8
2.1.	Huostaanotto lastensuojelun toimenpiteenä	8
2.2.	Perheen jälleenyhdistäminen huostaanoton jälkeen	14
2.3	Perheen jälleenyhdistäminen kansainvälisesti	16
3.	Lapsen etu ja sitoutuminen sosiaalityössä	18
3.1.	Lapsen etu	19
3.2	Sitoutumisen sosiaalityössä	21
4.	Tutkimusasetelma	24
4.1.	Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	25
4.2.	Aineisto ja sen hakuprosessi	27
4.3.	Tutkimuksen analyysimenetelmä	32
4.4.	Tutkimuksen eettiset periaatteet ja luotettavuus	33
5.	Huoltajan sitoutuneisuus perheen jälleenyhdistämisessä	36
5.1.	Sitoutuminen yhteistyöhön sijaishuollon kanssa	36
5.1.1.	Palvelujärjestelmän pirstaleisuus	37
5.1.2.	Resurssien rajallisuus ja työntekijöiden vaihtuvuus	37
5.1.3.	Työntekijöiden asenteet ja vuorovaikutuksen merkitys	38
5.2.	Emotionaalinen sitoutuminen lapseen	39
5.2.1.	Konkreettisia tapoja osoittaa emotionaalista sitoutumista	40
5.2.2.	Emotionaalisen sitoutumisen puute ja sen seuraukset	41
5.2.3.	Prosessiluonne ja dynaamisuus	41
5.2.4.	Lapsen näkökulma	42
5.2.5.	Ylisukupolvinen näkökulma	42
5.3.	Sitoutumattomuuden seuraukset ja riskit	43
5.4.	Sitoutumisen ja pysyvyyden välinen yhteys	46

6. Johtopäätökset	50
6.1. Pohdinta	51
6.2. Tutkielman rajoitukset	53
Lähteet	54

1 Johdanto

Lastensuojelun toimenpiteenä huostaanotto on yksi voimakkaimmista toimista, jonka tehtävänä on turvata lapsen kehitys tilanteessa, jossa huoltajat siihen ei ajankohtaisesti kykene. Harvemmin keskustelun ytimessä on kuitenkin se, mitä huostaanoton aikana tai jälkeen tulee tapahtumaan. Suomessa lastensuojelulaki velvoittaa viranomaisia edistämään perheen jälleenyhdistämistä heti sijoituksen alettua. Tämä korostaa sitä, että huostaanoton ei koskaan tulisi olla lopullinen ratkaisu, vaan se on väliaikainen toimenpide, joka antaa perheelle mahdollisuuden vahvistua ja löytää voimavaroja perheen tarvitsemaan muutokseen. Käytännön toteutus, perheen jälleenyhdistäminen, on monivaiheinen prosessi, jonka onnistuminen ei ole itsestään selvyys.

Viime vuosina myös julkisessa keskustelussa ja tutkimuksissa on noussut esille huoli siitä, ettei perheen jälleenyhdistäminen tapahdu lain edellyttämien tavoin. Eduskunnan oikeusasiamiehen esittelijäneuvos Tapio Rätty (2023) on kommentoinut perheen jälleenyhdistämisen toteutumista ja kuinka Suomessa huostaanotot ovat usein pitkäkestoisia, eikä perheiden jälleenyhdistämiseen tavoittelevaa työskentelyä toteuteta riittävällä mittakaavalla. Tällöin huostaanoton jälkeinen perheen jälleenyhdistäminen voi viivästyä, vaikka edellytykset lapsen kotiutumiseen olisi olemassa. Tämä herättää minussa kysymyksen siitä, miten suomalaisessa lastensuojelussa pystytään tukemaan perheitä niin, että jälleenyhdistäminen ja sen onnistuminen olisi mahdollista ja pysyvä ratkaisu. Keskustelussa on korostettu huoltajille tarjottavaa riittävää tukea kotiutumisen mahdollistamiseksi ja millaisin edellytyksin lapsi tosiasiaassa palautuu takaisin huoltajiensa luokse. Tähän liittyvät myös kysymykset resurssien riittävydestä sekä työntekijöiden mahdollisuuksista tehdä työtä pitkäjänteisesti ja myös rakenteellisista esteistä, jotka hidastavat ja vaikeuttavat perheen jälleenyhdistämistä. Keskustelu heijastaa laajempaa jännitettä siitä, kuinka tasapainoitta lapsen etu suhteessa huoltajien oikeuteen olla lapsensa elämässä ja kasvattaa häntä.

Lastensuojelun avohuollossa työskentelevät sosiaalityöntekijät kohtaavat arjessaan perheitä, joissa huoltajilla on toiveena ja tavoitteena saada lapsi takaisin kotiin, mutta konkreettinen sitoutuminen jälleenyhdistämisen edellyttämään muutokseen osoittautuu haastavaksi. Huoltajan mahdolliset päihdeongelmat, jaksamisen haasteet ja luottamuksen puute sosiaalityöntekijän tai muuhun viranomaisen kanssa voivat hidastaa tai jopa estää perheen

jälleenyhdistämisen. Huoltajien sitoutuminen nousee siis yhdeksi keskeisimmäksi tekijäksi perheen jälleenyhdistämisen onnistumisessa. Sitoutuminen ei kuitenkaan ole yksiselitteinen ilmiö, vaan se rakentuu vähitellen ja se on myös dynaaminen. Huoltajan kyky ja halu sitoutua muutokseen riippuvat monista tekijöistä: elämäntilanteesta, jaksamisesta, päihde- ja mielenterveyshaasteista, taloudellisesta tilanteesta sekä luottamuksesta viranomaisiin. Samalla sitoutumiseen vaikuttaa se, millaista tukea ja kohtelua huoltajat saavat perheen kanssa ja hyväksi työskenteleviltä tahoilta.

Omassa työssäni lastensuojelun avohuollossa olen havainnut, kuinka aidolla kohtaamisella ja huoltajien sitoutumisen tukemisella voidaan saada aikaan parempia tuloksia. Erityisesti mieleeni on jäänyt tapaus, jossa kiireellisen sijoituksen jälkeen huoltajat osaltaan ymmärsivät lapsen kiireellisen sijoituksen ja osoittivat sitoutumisen työskentelyyn. Huoltajat kuitenkin sanoittivat tapauksen satunnaisuutta. Perhe sitoutui työskentelyyn ja lapsi palautui nopeasti kotiin, sillä syytä kiireelliselle sijoitukselle ei enää ollut. Samanlainen tilanne johti kuitenkin pian uuteen sijoitukseen. Toisella kerralla sijoituksen kesto oli pidempi ja sen aikana huoltajien kanssa työskenteli sama työryhmä, mutta tällä kertaa pidemmän ajan. Tämä prosessi osoitti, että huoltajien sitoutuminen ei ole yksittäinen teko, vaan pitkäjänteinen ja vaiheittain rakentuva prosessi, joka voi ajan ja tuen avulla johtaa pysyvämpään onnistumiseen. Prosessin myötä huoltajat pystyivät sitoutumaan pitkäjänteisesti ja sen myötä työskentelyn avulla löydettiin perheen haasteiden kulmakivet, joiden parissa päästiin työskentelemään. Tämä kokemus havainnollisti minulle sen, että sitoutuminen ei ole kertaluontoinen ratkaisu vaan se vaatii aikaa, tukea ja toistuvia mahdollisuuksia. Mahdollisuuksien löytäminen ja tarjoaminen perustuu sosiaalityöntekijän tärkeisiin piirteisiin, joita ammatissa täytyy osata arvioida.

Tutkimukseni tarkastelee huostaanoton jälkeistä perheen jälleenyhdistämistä nimenomaan huoltajan sitoutumisen näkökulmasta. Tavoitteenani on selvittää, millaisia merkityksiä huoltajien sitoutumisella on perheen jälleenyhdistämiseen ja siitä, miten sitoutuminen näyttäytyy käytännön elämässä ja miten lastensuojelun käytännöt tukevat ja haastavat tätä prosessia. Tutkielmassa tavoitteena on tehdä näkyväksi, millaisilla asioilla nähdään olevan vaikutusta huoltajan sitoutumiseen.

Tutkielman merkitys on sekä käytännöllinen että yhteiskunnallinen. Huoltajien sitoutumisen ja sen arvon ymmärtäminen voi auttaa kehittämään lastensuojelun työskentelytapoja ja puolestaan vahvistamaan niitä rakenteita, jotka tukevat onnistuneita jälleenyhdistämiä. Yhteiskunnallisesti kyse on myös lapsen oikeuksien toteutumisesta. Jokaisella lapsella on oikeus perheeseensä, mikäli se on lapsen edun mukaista. Siksi kysymys huoltajien sitoutumisesta ei ole vain yksilöllinen haaste, vaan se liittyy laajempiin kysymyksiin sosiaalipalveluiden ja resurssien riittävydestä, lapsen oikeuksien toteutumisesta ja lastensuojelun perustehtävistä

Tutkielma toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Tutkielman tavoitteena on täyttää tutkimusaukkoa, joka suomalaisessa tutkimuksessa aiheesta on. Aihetta lähestytään usein lapsilähtöisesti, joka on aina ensisijaista, mutta tosiasiallisesti huoltajan toiminnalla on jopa suurempi vaikutus perheen jälleenyhdistämiseen. Huoltaja on nimittäin se tekijä, joka luo lapselle olosuhteet kotiin paluuseen yhdessä muiden kanssa. Seuraavaksi tutkielmani jakautuu kahteen teoriaosioon, jonka jälkeen tutkimusasetelmassa esittelen tarkemmin aineiston ja tutkimusmenetelmät. Tulospöytä on jaettu aineistosta löydettyjen teemojen perusteella.

2. Lapsen huostaanotto lastensuojelun toimenpiteenä tavoitteena perheen jälleenyhdistäminen

Seuraavassa luvussa käsittelen huostaanottoa lastensuojelun toimenpiteenä ja millaisia vaikutuksia sillä on lastensuojelun toteutumiseen. Sen lisäksi huostaanoton oikeudelliset vaikutukset ja mitä ne tuovat mukanaan niin lapsen huoltajille kuin myös sosiaalityöntekijän vastuun. Huostaanottoa seuraava perheen jälleenyhdistäminen on yksi tärkeimmistä huostaanoton tavoitteista, joka tulee ottaa jokaisessa tapauksessa huomioon. Luvun päätteeksi käsittelen myös perheen jälleenyhdistämisen intervention niin suomalaisessa kuin kansainvälisissä sosiaalijärjestelmissä.

2.1. Huostaanotto lastensuojelun toimenpiteenä

Lasten suojelun syyt ovat muovautuneet ja vakiintuneet vuosien aikana, mutta sen taustalla on aina ollut lapsen kokema turvattomuus (Hämeen- Anttila 2017, 225). Lastensuojelu on laaja käsite, joka sisältää lastensuojeluviranomaisten toiminnan lisäksi myös muiden viranomaisten, sekä myös kansalaisten toiminnan tehtäväksi. Lastensuojelu muodostuu useista osa-alueista, joista keskeisin on lapsi- ja perhekohtainen työskentely. Se korostuu erityisesti huostaanottoon liittyvissä tilanteissa, jossa lapsen edun mukaiset ratkaisut vaativat tiivistä yhteistyötä perheen kanssa. Ennaltaehkäisevällä työllä on kuitenkin myös olennainen rooli, sillä sen avulla pyritään vähentämään raskaiden lastensuojelullisten toimien tarvetta. Hyvinvointialueiden tulee järjestää ehkäisevää lastensuojelua alueellaan, kun lapsi ei ole vielä lastensuojelu asiakkuudessa. (THL 2023a; Lastensuojelulaki 417/2007 3a§.)

Suomalaista lastensuojelujärjestelmää kuvataan lapsi- ja perhepalveluorientoituneena, jolloin pyrkimys on aina valtion ja perheen yhteistyöhön (Blomberg ym. 2022, 32). Tämä nousee esille vahvasti suomalaisessa lastensuojelulaissa, joissa tuen tarjoaminen ja vastaanottaminen pyritään toteuttamaan yhteistyössä perheiden kanssa. Suomessa avohuollon tukitoimenpiteitä ohjaa lapselle yksilöllisesti luotu asiakassuunnitelma ja tukitoimet. Tukitoimenpiteiden vastaanottaminen perustuvat huoltajien sekä yli 12 vuotta täyttäneen suostumukseen (THL 2023a). Eriksson sekä Pösö (2021, 104) ovat tuoneet esille, kuinka Yhdysvaltojen lastensuojelu on puolestaan suomalaisesta järjestelmästä poiketen suojeluorientoitunut. Nämä erilaiset orientaatiot vaikuttavat siihen kuinka helposti kyseisessä paikassa lastensuojelun

toimenpiteitä aloitetaan. Tämä vaikuttaa myös siihen, kuinka tehokkaasti lasten suojelua toteutetaan ennakkolisesti. Joissain maissa tuomioistuimen rooli jatkuu läpi koko huostaanotto-prosessin ajan, mutta Suomessa hallinto-oikeuden rooli päättyy päätöksentekoon (Kuokka & Pösö 2016, 54–55).

Lapsen oikeus suojeluun on yksi lastensuojelun tärkeimmistä peruspilareista (Hakalehto 2016, 40). Lastensuojelun ydintä on myös kuvattu Bradyn (2013,73) teoksessa niin, että sen tarkoituksena on lapsen kehityksen ja terveyden turvaaminen sekä vaarantavien tekijöiden poistaminen. Lastensuojelulla voidaan nähdä olevan erilaisia tehtäviä. Lastensuojelulla on perustehtäviä, jotka voidaan jaotella kolmeen. Nämä perustehtävät ovat; lasten kasvuolosuhteisiin vaikuttaminen, huoltajien tukeminen heidän kasvatustehtävässä sekä varsinainen suojelutehtävä (THL 2023a).

Lastensuojelua toteutetaan lapsi- ja perhekohtaisesti lapsen ollessa hyvinvointialueen lastensuojelun asiakkuudessa. Lastensuojelu voidaan jakaa edelleen avo-, sijais-, sekä jälkihuoltoon. Tässä jaottelussa avohuollon toimenpiteet ovat aina ensisijaisia. Muihin lastensuojelun toimenpiteisiin ryhdytään, jos lapsen etu sitä vaatii (Lastensuojelulaki 417/2007, 4§). Lastensuojelun avohuollon ensisijaisuus keskittyy huoltajan ja lapsen tukemiseen ja sen myötä tarjottavien tukitoimenpiteiden tavoitteena on tukea lapsen myönteistä kasvua ja kehitystä. Lisäksi tavoitteena on tukea huoltajia tai muita lapsen kehityksestä vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja sekä mahdollisuuksissa (Lastensuojelulaki 417/2007 34§).

Lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteiden ollessa riittämättömät lapsi siirtyy sijaishuoltoon, jonka päättyessä asiakas on myös oikeutettu jälkihuoltoon. Sijaishuollon asiakkuus syntyy, kun lapsi huostaanotetaan ja se päättyy joko huostaanoton purkuun tai lapsen täyttäessä 18 vuotta. Asiakkaat, jotka ovat olleet vähintään puolen vuoden jakson avohuollon sijoituksessa ovat myös oikeutettuja jälkihuoltoon. Jälkihuoltoa voidaan järjestää myös sellaisille nuorille, joille ehdotonta velvoitetta jälkihuollosta ei ole. Jos lapsi on alaikäinen tarkoituksena on, tukea lasta kotiinpaluussa sijoituksen jälkeen ja tavoitteena on aina onnistunut perheen jälleenyhdistäminen. Tuen avulla pyritään turvaamaan lapsen kasvu sekä kehitys ja sen avulla ennaltaehkäisemään uusi sijoitus. Kun taas jos lapsi jälkihuollon alkaessa on täysi-ikäinen tavoitteena tällöin on tukea nuorta aikuisuuteen (THL 2024).

Tässä tutkielmassa tarkastelun alla on sijaishuolto. Sijaishuoltoa on järjestettävä viivytyksettä, jos lapsen etua ei pystytä turvaamaan avohuollon keinoin tai ne ovat riittämättömiä (Lastensuojelulaki 417/2007). Lastensuojelulaissa on määritelty, että lapsi on otettava hyvinvointialueen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuoltoa seuraavissa tilanteissa

1. ”Lapsen huolenpidossa tai muissa kasvuolosuhteissa esiintyvät puutteet uhkaavat vaarantaa vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä”; tai
2. ”Lapsi itse vaarantaa oman terveytensä tai kehityksensä käyttämällä päihteitä tai tekemällä muun kuin vähäisenä pidetyn rikollisen teon tai muuten rinnasteisiin asioihin käyttäytymisellään”.

Huostaanotto on lastensuojelun viimesijaisin toimenpide ja se tulee kysymykseen silloin, kun muut lastensuojelun avohuollon toimet eivät riitä turvaamaan lapsen edun toteutumista ja hyvinvointia (LsL 40 §). Huostaanottoon voidaan ryhtyä vain, jos:

1. 7 luvussa mainitut avohuollon tukitoimet eivät ole lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai jos ne on osoittautuneet riittämättömiksi, ja
2. Sijaishuollon arvioidaan olevan 4§:n mukaisesti lapsen edun mukaisia.

Sijaishuolto tarkoittaa kiireellisesti sijoitetun, huostaanotetun tai muuten lastensuojelunlain 83§ mukaisesti väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen kasvatuksen ja hoidon järjestämistä kodin ulkopuolella. Sijaishuoltoa voidaan järjestää lapselle perhehoitona, laitoshoitona tai jollain muulla tavoin lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Perhehoito on ensisijainen sijoitushuollon muoto. Laitoshoittoa järjestetään sellaisissa tilanteissa, kuin perhehoitoa tai muuta tapaa ei ole mahdollista järjestää. (Lastensuojelulaki 417/2997, 49§, 50§.) Huostaanoton ja sitä myötä sijaishuollon järjestäminen tulee aina olla lapsen edun mukainen ratkaisu ja sen toteuttaminen edellyttää huolellista suunnittelua ja toteuttamista. Huostaanotossa ja sen hakemuksessa on tuotava selkeästi ilmi, miten huostaanotto ja sijaishuolto vastaavat paremmin lapsen tuen tarpeisiin, kuin kotiin jääminen (Räty 2012, 322).

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen selvityksen mukaan 31.12.2024 huostassa oli 9435 lasta, joista 53 prosenttia oli sijoitettuna perhehoitoon (THL 2023a). Selvityksestä huomataan, että vanhemmat lapset päätyvät verrattain enemmän laitokseen ja 17-vuotiaista suurempi osa sijoitetaan laitospuolelle. Suomessa kuitenkin noin puolet sijoituksista päättyy muutaman

kuukauden kuluessa, jos kyseessä on lapsen ensimmäinen sijoitus. Kuitenkin vuonna 2016 tehdyssä raportissa voidaan huomata, että noin kolmasosa huostaanotetuista lapsista oli ollut sijoitettuna noin kolmasosan elämästään (Forsell ym. 2018).

Huostaanottoon liittyy erilaisia kriteereitä, joita huostaanotto prosessissa tulee arvioida. Ensimmäisenä arvioinnin kohteena on lapsen tosiasiallinen tilanne. Tämän lisäksi tarkastellaan perheen saamien tukitoimien määrää ja riittävyttä, ja lopuksi arvioidaan huostaanoton jälkeisen sijaishuollon toteutumista. Jokaisen kriteerin osalta edellytyksiä on syytä tarkastella toistuvasti ja harkita uudelleen lapsen muuttuvien tarpeiden mukaan. Tässä on otettava huomioon, onko tilanteessa lapsen kehityksen ja terveyden vakavasti vaarantava uhka, jota ei saada muilla keinoin edistettyä. Arviointityötä tekee lapsen vastuu sosiaalityöntekijä, jonka tehtävänä on myös pohtia, onko huostaanotto ainoa jäljellä oleva tarkoituksenmukainen toimenpide. Huostaanottoa lähdetään valmistelemaan vain, jos mikään muu tukitoimi ei auta tilanteeseen. (Pösö 2016, 15–16.) Lastensuojelun eettisten periaatteiden mukaisesti hyvinvointialueen tulee huolehtia vanhemmuuden tehtävästä vähintään yhtä hyvin, kuin lapsen huoltajat (Kanaoja ym. 2013, 44).

Harkintavalta huostaanotto päätöksen tekemisestä ja valmistelusta Suomessa on sosiaalityöntekijällä. Sosiaalityöntekijän tulee valmistella huostaanottoa työparityöskentelynä, eikä ketään voi valmistella yksin lapsen huostaanottoa. Huostaanottoa valmistellessa tulee dokumentointi hoitaa tarkasti ja asianosaisten tulee nähdä asiakirjat sekä lausunnot, jotka huostaanotossa kootaan. (Pösö 2016, 16.) Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kokoaa huostaanoton ja 13§n 2 ja 3 momentin mukaan viranhaltija tekee päätöksiin, mikäli huoltaja ja 12 vuotta täyttänyt lapsi hyväksyvät huostaanoton. Mikäli kuitenkin lapsi tai/ja huoltajat vastustavat huostaanottoa, päätös huostaanoton voimaantulemisesta tehdään lastensuojelulain 44§ mukaan hallinto-oikeudessa. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Suostumus on sitova, eikä sitä voi peruuttaa myöhemmin, vaikka mielipide asiaan muuttuisi. Huostaanoton oikeusvaikutukset ovat samanlaiset niin suostumuksella tehdyllä, että tahdonvastaisella päätöksellä.

Huostaanoton intervention vaikutukset eroavat merkittävästi muista sosiaali oikeudellisista interventioista, sillä se voi perustua vapaaehtoisuuden lisäksi paktoon. Toinen erottava tekijä on se, että huostaanotto vaikuttaa aina vähintään kahden henkilön oikeudelliseen asemaan, lapsesta vastaavan huoltajan sekä lapsen. Huostaanotto puuttuu merkittävästi lapsen ja

huoltajan väliseen oikeussuhteeseen. (Huhtanen 2016, 35.) Hoikkala (2017,11) nostaa huostaanoton jälkeen järjestettävässä sijaishuollon laajasta vaikutuksesta perheen ja lapsen yksityisyyteen sekä perusoikeuksiin. Tämän takia sijaishuollossa on jatkuvasti huomioitava lapsen perus- ja ihmisoikeuksien ajankohtainen toteutuminen.

Lastensuojelussa jokaiselle lapselle nimetään lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, jonka rooli on vastata lapsen tarvittavaan tukeen tarjoamalla ja suunnittelemalla perheelle tuet ja palvelut. Lapsen vastuu sosiaalityöntekijän vastuulla on valvoa, että lapsen etu toteutuu ja tarvittaessa avustaa lasta tämän puhevallan käytössä (Lastensuojelulaki 417/2007, 13b§ 21§ 24§). Lastensuojelun sosiaalityöntekijän tulee yhdistellä tietoa ja sen vaikutusta lapsen tilanteeseen. Tämä perustuu sosiaalityöntekijän asiantuntijuuteen, joka hänelle on kertynyt koulutuksen sekä kokemuksen pohjalta ja, jonka avulla työntekijä toimii työssään.

Sosiaalityöntekijä toimii aktiivisesti vuorovaikutuksellisessa suhteessa, josta saatua tietoa hän soveltaa omaan tietämykseen. (Hyvärinen & Pösö 2018, 11.) Sosiaalityöntekijän tulee siis omata hyvät vuorovaikutustaidot, jotta hän pystyy ammatissaan kohtaamaan ihmisiä erilaisista taustoista. Yhtenä tekijänä kohtaamisissa vaikuttaa työntekijän olemus, jonka vaikutus liittyy siihen, mitä tilanteissa lapsi tai huoltaja uskaltaa kertoa.

Huostaanoton myötä sosiaalityöntekijä toimii lapsen julkisena huoltajana. Tämä tarkoittaa sitä, että moni huoltajille kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista siirtyy huostaanoton myötä sosiaalityöntekijälle. Huostaanoton aikana lapsen alkuperäisillä huoltajilla säilyy oikeus päättää esimerkiksi lapsen uskontokunnasta ja nimestä sen lisäksi huoltajat vastaavat lapsen taloudellisista asioista. Huostaanoton myötä huoltajien tehtävät siirtyvät julkisille huoltajille vain tarpeellisessa laajuudessa. (Helavirta 2016, 191, 222.) Rädyn mukaan (2023, 544) hyvinvointialueen päätettäväksi siirtyvät suurin osa lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvät tehtävistä.

Sijaishuolto paikan valitseminen on lapsen vastuu sosiaalityöntekijän vastuulla.

Päätöksentekovastuussa oleva työntekijä arvioi yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla tulevaa sijaishuoltopaikkaa, joka määräytyy lapsen edun vaatimalla tavalla. Sijaishuoltopaikan on siis vastattava yksilöllisesti lapsen ongelmiin ja tarpeisiin. Valinnassa on otettava huomioon lapsen yksilöllisiin olosuhteisiin vaikuttavat tekijät. Sijaishuoltopaikkaa etsiessä on myös otettava huomioon lapsen perustiedot sekä mahdolliset muut vaikuttavat tekijät. Kuten aiemmin nostin jo ilmi, sijaishuollon järjestäminen laitoksessa on toissijainen vaihtoehto ja

siihen on ryhdyttävä vain silloin, jos sijaishuoltoa ei ole mahdollista järjestää muuten (Räty 2023, 595–596).

Lapsen vastuu sosiaalityöntekijän tehtävä on laaja ja siihen liittyvät mittavalla tavalla lapsen edun toteutuminen, mutta myös läheisten suhteiden ylläpito ja sen mahdollistaminen. Helavirta (2016, 202–222) nimeää työntekijän vastuulle jäävän päätöksenteko ja valmistelu, läheisten suhteiden ylläpito ja sen mahdollistaminen ja siihen liittyvä työ, sijaishuoltopaikan kanssa yhteydenpito ja työskentely, huoltajien kanssa tehtävä työskentely perheen jälleenyhdistämisen mahdollistamiseksi, lapsen kanssa tehtävä työ sekä palveluiden järjestäminen ja muu moniammatillinen yhteistyö lapsen asioissa. Laki velvoittaa sosiaalityöntekijää toimimaan yhteistyössä huoltajien kanssa myös niissä asioissa, jotka kuuluvat julkiselle huoltajalle. Viimesijainen vastuu huoltajuuden rajojen vetämisestä sijaishuollossa on aina sosiaalityöntekijällä. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee jatkuvasti arvioida sitä, missä laajuudessa julkinen huoltaja ja hyvinvointialue voivat käyttää päätäntävaltaa lapsen asioissa, varsinkin jos lapsen ja huoltajan näkemykset eriävät. (Räty 2023, 547.)

Lastensuojelulaki (417/2007) 47§ ilmaisee huostaanoton olevan voimassa toistaiseksi. Lapsen huostaanoton perusteita ja sen mahdollista jatkamista on siis arvioitava säännöllisesti. Huostaanotto on lopetettava viipymättä, kun huostassa pidon ja sijaishuollon tarvetta ei ole (Lastensuojelulaki 417/2007 47§). Huostaanotto on aina tavoitteiltaan väliaikainen ratkaisu ja perheenjälleenyhdistämiseen tähdätään aina toistaiseksi. Pitkäaikaisessa sijaishuollossa väliaikaisuus tulee näkyville siinä, että sijoituksen tarkoituksenmukaisuutta ja mahdollista päättämistä arvioidaan ja tarkastellaan vähintään vuosittain, kun lapsen tai nuoren asiakassuunnitelma tarkastetaan (Lastensuojelulaki 417/2007 30§).

Suomalaisesta lastensuojelusta käydyssä keskustelussa on tuotu esiin huolta siitä, kykeneekö valiaikaisuutta korostava sijaishuoltojärjestelmä turvaamaan lapsille pysyvät ja turvalliset kasvuolosuhteet erilaisissa elämäntilanteissa (Puustinen-Korhonen & Pösö 2010; Pelastakaa lapset ry 2013). Huolentaihe ei ole ainoastaan kansallinen, sillä myös YK:n lapsen oikeuksien komitea (2011, kohdatv 32-33) on kiinnittänyt huomiota toistuvien sijoitusten määrän kasvuun ja sen seurauksiin suomalaisessa lastensuojelussa. Toistuvat muutokset lapsen elinympäristössä merkitsevät usein myös kasvuympäristön ja merkityksellisten ihmissuhteiden muutosta. Sijoituksen yhteydessä lapsi saattaa jopa menettää olemassa olevia

kiintymyssuhteita, ilman varmuutta siitä, että hänen elämänsä syntyisi uusia ja luotettavia suhteita.

Huostaanoton väliaikainen luonne heijastuu myös sijaishuollon rakenteisiin, sillä suomalaisessa lastensuojelussa keskeisenä periaatteena on ollut lapsen ja hänen huoltajien jälleenyhdistäminen. Tämä periaate kuitenkin edellyttää, että huoltajat sitoutuvat muutoksiin ja kykenevät vastaamaan lapsen tarpeisiin huostaanoton jälkeen. Mikäli huoltajien sitoutuminen on heikkoa tai epävarmaa, pysyvyyden toteutuminen lapsen näkökulmasta jää hauraaksi.

2.2. Perheen jälleenyhdistäminen huostaanoton jälkeen

Lastensuojelussa perheen jälleenyhdistäminen tarkoittaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen kotiin palautumisprosessia. Perheen jälleenyhdistymisen onnistuminen näyttäytyy haastavana prosessina (Minkhorst ym. 2016, 171). Lasten oikeuksien yleissopimuksessa (LOS) 23 artiklassa osoitetaan lapsen sijoittamisen kodin ulkopuolelle olevan lähtökohtaisesti luonteeltaan väliaikainen (Lastensuojelulaki 417/2007). Jos kuitenkin päädytään kodin ulkopuoliseen sijoitukseen, tulee jakson tavoitteena olla aina perheen jälleenyhdistäminen (Hoikkala & Heinonen 2013, 4). Lastensuojelulain 4§ osoittaa, että sijaishuoltoa järjestettäessä perheen jälleenyhdistämisen tavoite on otettava lapsen edun mukaisella tavalla huomioon jokaisessa sijoituksessa. Tämän velvollisuuden huomioon ottaminen kuuluu lastensuojeluviranomaiselle eli sosiaalityöntekijälle. (Räty 2023.)

Lastensuojelulain 30§ mukaan lapselle, joka on lastensuojelun asiakas, tulee laatia asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelma pyritään aina laatimaan yhteistyössä asianomaisten kanssa, eli tässä tilanteessa lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa. Asiakassuunnitelmassa nostetaan esille huolenaiheet, tavoitteet sekä mahdolliset tukitoimet, joiden avulla pyritään saavuttamaan tavoitteet. Asiakassuunnitelmaan tulee myös kirjata mahdolliset eriävät mielipiteet sen sisällöstä, kuten esimerkiksi palveluiden järjestämisestä.

Asiakassuunnitelmassa tulee myös näkyä, miten lapsen edun mukaisella tavalla perheen jälleenyhdistäminen otetaan huomioon. Suunnitelmassa tulee olla näkyvillä, miten perheen jälleenyhdistäminen otetaan huomioon ja sille tehdyt tavoitteet ja toisaalta sosiaalityöntekijän asettamat ehdot sekä edellytykset sille. (Minkhorst ym. 2016, 171.) Asiakassuunnitelma on asiakirja, jonka tulee olla ajan tasalla ja sitä on tarkistettava tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa (Lastensuojelulaki 412/2007, 4§, 30§).

Lastensuojelulakiin on myös kirjattu, että huostaanotetun lapsen huoltajille on myös laadittava oma asiakassuunnitelma, jos sen laatiminen ei ole ilmeisen tarpeetonta (Lastensuojelulaki 417/2007 30§). Huoltajan asiakassuunnitelmassa tulee näkyä huoltajalle tarjottavat palvelut esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspalveluiden järjestäminen (Räty 2012, 247–248). Suunnitelmassa tulee olla huoltajan palveluiden lisäksi se, kuinka hänelle on annettu erityinen tuki koskien perheen jälleenyhdistämistä. Kansallisessa vanhempikyselyssä on kuitenkin noussut esille, että huoltajille on luotu vain satunnaisesti asiakassuunnitelmia (Hoikkala & Heinonen 2013, 19). Asiakassuunnitelman puuttuminen kuvaa sijaishuollon kuormittuneisuutta ja sen mukanaan tuomaa resurssipulaa. Huoltajien tukeminen on usein jätetty lastensuojelulaitoksen tehtäväksi, mikä ei useissa tapauksissa ole riittävää ja tällainen toiminta on lastensuojelulain vastaista (Lastensuojelu 2012, 2). Tämä havainto alleviivaa jo yllä esille tuomaa resurssipulaa ja sosiaalityöntekijöiden kuormittavaa tilannetta. Tämän toiminnan ongelmallisuutta lisää se, että useat lastensuojelulaitokset järjestetään ostopalveluiden kautta, jolloin sijaishuoltoa tuottavien osapuolien ensisijainen intressi ei ole perheen jälleenyhdistämismelvoitteen toteutuminen. Lapsen kotiutumista tulisikin ajatella yhtä vaikeana prosessina, kun itse huostaanotto. Sen huolellinen suunnittelu ja toteutus tukee jälleenyhdistymisen onnistumista. (Hoikkala & Heino 2013, 144.)

Perheen jälleenyhdistämisen onnistuminen vaatii muutosta ja sen saavuttaminen ei automaattisesti johda onnistuneeseen perheen jälleenyhdistämiseen. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos on tuottanut tilaston 31.12.2016, jossa tarkastellaan kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten sijoitusten kestoa. Tilastossa nousee esille, että huostassa olleista 0–15-vuotiaista lapsista yli 90 prosenttia oli sijoitettuna vielä kahden vuoden jälkeen huostaanotosta. Tämä osoittaa huostaanottojen suhteellisen pysyvää luonnetta. (THL 2024a, 11.)

”Samalla puolella? – Näkökulmia perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa” (2022) tuodaan esille huostaanoton purkamisen harvinaisuus. Raportissa todetaan, että kotiinpaluu yritykset sekä jälleenyhdistämisen tavoitteet jäävät usein toteutumatta pitkällä aikavälillä (emt.) Tätä tukee myös Lastensuojelun Keskusliiton blogissa (2023b) nostettu ilmiö, että osalla lapsista sijaishuolto kestää läpi lapsuuden.

Perheen jälleenyhdistäminen suomalaisessa lastensuojelussa kohtaa käytännön ja rakenteellisia esteitä, jotka heikentävät niin huoltajien kuin lasten mahdollisuuksia palata

perheeseen. Suomalaiset selvitykset osoittavat, että huoltajat jäävät usein liian yksin. Huoltajille tarjottava tuki on hajanaista, palvelut eivät ole saatavilla johdonmukaisesti eikä vastuut osapuolien välillä ole selvät. (Lastensuojelun Keskusliitto, 2023a.) ”Samalla puolella? – Näkökulmia perheen jälleenyhdistämisessä lastensuojelussa”- raportin (2022) mukaan huoltajille suunnattu tuki on epätasaisesti saatavilla, eikä perheen jälleenyhdistämisen tavoitteet sisälly asiakassuunnitelmiin.

Lastensuojelu on jo pitkään ollut otsikoissa negatiivisesti esiintyvänä ilmiönä. Lastensuojelun avohuollon työntekijöiden voimavarat ja mahdollisuuksien rajallisuus eivät ole riittäviä työmäärään nähden. Tällainen resurssipula vaikuttaa suoranaisesti myös lastensuojelutyöhön ja huostaanottojen laatuun. Paljon keskusteltu varhainen puuttuminen ei ole mahdollista riittävässä mittakaavassa, eivätkä kysyntä ja resurssit ole tasapainossa. Prosessina perheen jälleenyhdistäminen vaatii kaikilta osapuolilta paljon aikaa ja panostusta, jolloin onkin tärkeää, että sosiaalityöntekijällä on riittävä aika ja resurssit suunnitelman laatimiseen, mikä tukee perheen jälleenyhdistämisen onnistumista. (Taskinen & Törrönen 2004, 15–18.)

2.3 Perheen jälleenyhdistäminen kansainvälisesti

Suomessa lastensuojelulaki ei kuitenkaan mahdollista pysyvän huostaanoton mahdollisuutta. Pösö on tuonut esille (2016, 19) pysyvän huostaanoton mahdollisuutta ja punnitsemista sellaisissa tapauksissa, jossa huostaanottoon johtaneet olosuhteet eivät ole poistuneet tai edistyneet riittävästi pitkälläkään aikavälillä. Myös Kanaoja ym. esitti selvityksessä (2013, 45), että lastensuojelulaissa tulisi olla keino määritellä huostaanotto pysyväksi, mikäli huoltajien realistinen kyky vastata lapsen kasvatuksesta ei ole olemassa.

Pohjoismaiden välillä on eroa huostaanoton pysyvyyden osalta. Suomen huostaanoton käytännöistä poiketen Ruotsissa, Norjassa, Islannissa ja Tanskassa on mahdollista lapsen pitkäaikainen ja pysyvä sijoitus. Näiden maiden käytännöt poikkeavat toisistaan, mutta viimeistään kolmen vuoden jälkeen aloitetaan pysyvän ratkaisun suunnittelu. (Kuokkanen 2018, 5–7.) Tämä pitkäaikaisen ratkaisun mahdollisuus ei kuitenkaan poista huostaanoton väliaikaisuuden korostamista. Ruotsissa lainsäädännön puitteissa lapsen pysyvää sijoitusta tarkastellaan kolmen ensimmäisen vuoden aikana, jolloin arvioidaan, onko lapsen edunmukaista siirtää lapsen huoltajuus sijaisvanhemmille. Norjassa järjestelmä antaa enemmän valtaa sosiaalilautakunnalle, jossa on mahdollisuus päättää huostaanotetun lapsen ja huoltajien oikeuksista tavata toisiaan. (Puustinen-Korhonen & Pösö 2010, 14.) Pohjoismaissa

Norjassa adoptoidaan eniten sijaishuollossa olevia lapsia ja vuosittain adoptoituja on noin 50–60 lasta. Tutkimukset ovat osoittaneet, että Norjassa adoptoiduilla lapsilla ovat keskimäärin paremmat lähtökohdat tulevaisuudessa verrattain lapsiin, jotka pysyvät sijaishuollossa (Helland & Skivenes 2021, 140–150).

3. Lapsen etu ja sitoutuminen sosiaalityössä

4.

Luvussa käsittelen lapsen edun ensisijaisuutta lastensuojelun toimenpiteissä. Sen lisäksi määrittelen tutkielman teoreettisen lähtökohdan – sitoutuminen sosiaalityöhön. Sitoutuminen käsitteenä on monitasoinen ja sen takia määrittely on ensisijaista tutkielman kannalta.

3.1. Lapsen etu

Lapsen etu on moniulotteinen käsite, jonka määrittelyyn käytän tässä tutkielmassa suomalaista lainsäädäntöä sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimusta. Lapsen etua ei voida yleisesti tai tyhjentävästi määritellä, vaan kysymys on aina yksityiskohtaisesta harkinnasta (Räty 2015 11–14). Lapsen edun sisältö on myös aina määriteltävä tapauskohtaisesti (Iivonen 2016). Lapsen etu koostuu Yhdistyneiden kansakuntien (myöhemmin YK) lapsen oikeuksien sopimuksessa määritellyistä oikeuksista. Lasten oikeuksien sopimus on tehty Yhdistyneiden kansakuntien toimesta vuonna 1989 ja Suomessa sopimus tuli voimaan 1991. Sopimuksen yleisperiaatteisiin kuuluvat lapsen edun ensisijaisuus sekä lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen, jotka on otettava huomioon kaikissa lapsia koskevissa ratkaisuissa (Iivonen 2016). Lapsilla on lisäksi vain lapsen oikeuksien sopimukseen perustuvia erityisiä oikeuksia kuten oikeus lepoon ja leikkiin sekä oikeus suojeluun kaikenlaiselta huonolta kohtelulta (Hakalehto 2016, 34–39).

Lasten oikeuksien sopimus on laajuudeltaan 54 kohtainen sopimus, joka sisältää asioita, joista aikuisten pitää huolehtia. YK:n lapsen oikeuksien sopimus on lasten oikeuksien näkökulmasta merkittävin kansainvälinen sopimus, joka velvoittaa sen ratifioineet jäsenvaltiot noudattamaan sen sopimusmääräyksiä lainsäädännössään sekä toiminnassaan. Sopimus korostaa lasten itsenäistä asemaa omien oikeuksiensa haltijana. Sopimus myös tunnustaa lasten sekä aikuisten poikkeavat tarpeet ja se peruste, minkä vuoksi lapsilla on oikeus erityiseen suojeluun. (Hakalehto 2016, 35–39.)

Lapsen etua tarkasteltaessa on otettava huomioon myös perhekeskeinen arviointi.

Perhekeskeisessä arvioinnissa keskiössä ovat huoltajien oikeudet sekä toisaalta huoltajien velvollisuudet toteuttavat lapsen etua (Räty 2015, 11). Lapsen ja huoltajan edut voivat näin ollen poiketa toisistaan tai jopa asettua vastakkain, jolloin tulisi painottaa lapsen edun ensisijaisuutta (esim. Mahkonen 2003, 46–47; Hakalehto 2016 35–39). Lapsen oikeuksien komitea nostaa esille, ettei lapsen etu ole vain yksi päätöksenteossa huomioon otettava seikka,

vaan se on ylempänä päätöksenharkinnassa kuin huoltajien, muiden aikuisten tai suuren yleisön edut (Iivonen 2016).

Lasten oikeuksien sopimus määrittelee lapsen oikeuksien turvaamisen sekä perheen, että yhteiskunnan tehtäviksi vastavuoroisina suhteina. Perhettä pidetään lapsen ensisijaisena kasvuympäristönä ja perheillä on oikeus saada apua ja suojelua, jotta perhe pystyy hoitamaan velvollisuutensa yhteiskunnassa (Bardy 2013, 63–64). Huoltajien vastuulla on siis turvata lapsien oikeus hyvinvointiin, mutta viimesijainen vastuu on viranomaisilla. Suomessa näitä viranomaisia ovat muun muassa sosiaalityöntekijät yhteistyössä muiden tahojen kuten poliisien ja terveydenhoitoalan ammattilaisten kanssa. Yhteiskunnan velvollisuus suojella lapsia voidaan myös katsoa tarkoittavan huolehtimista lapsen oikeuksien toteutumisesta (Hakalehto 2016, 36–37, 40).

Lasten oikeuksien sopimuksen artikkelit 19 sekä 20 ovat lastensuojelun näkökulmasta hyvin keskeisiä lasten suojelemiseksi. Artiklassa 19 todetaan: ”*kaikkien sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalsiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö.*” (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991).

Lapsen etua arvioitaessa on otettava huomioon lapsen tosiasialliset perhesuhteet ja huomioida näiden olosuhteiden merkitys lapsen edun toteutumiseen. Tilanteessa on siis löydettävä sellainen tulokulma, joka turvaa lapselle hyvän hoidon sekä kasvatuksen mutta myös lapsen oikeuden omiin huoltajiinsa. (Räty 2015, 12.) Lapsen etua toteuttaessa voidaan rajata muiden perheenjäsenien oikeuksia. Erityisesti huostaanotto on tällainen oikeuksia rajaava toimenpide, jolloin on tarkasteltava kriittisesti millä tavoin näitä perheen oikeuksia rajataan. (Räty 2015, 11–14.) Voidaan puhua huoltajien ja lasten oikeuksien välisestä ristiriidasta.

Hakalehto (2016, 36–37) painottaa, että sijoitustilanteessa tulee turvata lapsen kasvatuksen jatkuvuus. Tämä merkitsee sitä, että lapsi saa kasvaa johdonmukaisessa ympäristössä. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota lapsen yksilölliseen taustaan, kuten hänen kieleensä, kulttuuriin sekä uskontoon. Huostaanoton tarkoituksena on perheenolojen parantaminen siten, että lapsi

voisia palata takaisin huoltajien luokse kotiinsa. On kuitenkin otettava huomioon, sijoituksen pitkäkestoisuus. Sijoituksen ollessa pitkäaikainen lapsi on ehtinyt luoda vakiintuneet ja turvalliset ihmissuhteet sijaisperheessään, tällöin sijoitusta ei voida katkaista pelkästään sen perusteella, että lapsen aiemman kodin olosuhteet ovat mahdollisesti parantuneet (Gottberg 2013, 279–280).

3.2 Sitoutumisen sosiaalityössä

Lastensuojelun tavoitteena on turvata lapsen hyvinvointi ja kehitys. Näihin tavoitteisiin pääseminen usein edellyttää tiivistä yhteistyötä lapsen huoltajan kanssa. Huoltajien sitoutuminen on määrittävä tekijä lastensuojelun sosiaalityössä, sillä sen avulla sosiaalityöntekijä ja muut perheen kanssa toimivat henkilöt sekä tahot pystyvät tukemaan sitä, että lapsen etu toteutuu yhteistyössä huoltajien kanssa. Huoltajien sitoutuminen lastensuojelun palveluihin nähdään käyttäytymiseen, asenteisiin ja vuorovaikutukseen liittyvänä kokonaisuutena, johon vaikuttavat sekä sisäiset että ulkoiset tekijät (Platt 2012, 138–148).

Lastensuojelun asiakkuuteen liitetään usein stigma, joka saattaa vaikuttaa huoltajien suhtautumiseen ja sitoutumiseen. Huoltajien sitoutumista haastaa usein työskentelyn viranomaisluonne, jolla viitataan työskentelyn pakollisuuteen ja sosiaalityöntekijän vallankäyttöön, jotka erottavat sen muista vapaaehtoisuuteen perustuvista sosiaalipalveluista (emt. 2012, 138–148).

Huoltajien sitoutuminen lastensuojelussa nousee esille kahdesta syystä:

1. Tutkimusnäyttö osoittaa, että huoltajien yhteistyö vaikuttaa merkittävästi lastensuojelullisiin päätöksiin, kuten huostaanottoihin (Littell 2001; Platt 2007).
2. Käytännön kokemus, jossa sosiaalityöntekijät tuovat esille sitoutumattomia huoltajia, jotka eivät toimi yhteistyössä ja niiden vaikutuksista lastensuojelun mahdollisuuksiin (Ferguson 2009).

Sitoutuminen voidaan ymmärtää moniulotteisena prosessina, joka sisältää hyväksynnän työskentelyyn, ymmärryksen, käyttäytymiseen liittyvän aktiivisen osallistumisen sekä suhteen sosiaalityöntekijään (Toros ym. 2018). Sitoutumista koskevat käsitteet vaihtelevat ja saattavat erota toisistaan, usein lastensuojelun käsitteet kuten yhteistyö, osallistuminen ja osallisuus

sekoitetaan toisiinsa. Tässä tutkielmassa käytän käsitettä sitoutuminen, sillä se huomioi osapuolten aktiivisen roolin. Sitoutuminen eroaa osallisuudesta, jossa korostetaan päätöksentekoon osallistumista sekä työallianssia, joka puolestaan korostaa sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välistä yhteistyösuhdetta.

Tässä tutkielmassa määrittelen sitoutumisen lastensuojelun sosiaalityössä olevan huoltajan ja työntekijän yhteistyötoiminnallinen suhde. Tässä suhteessa sosiaalityöntekijä ja huoltaja sopivat yhdessä tavoitteista, molempien osapuolien tehtävistä sekä vastuista. Jotta tämä olisi mahdollista huoltajan ja sosiaalityöntekijän tulee rakentaa luottamuksellinen suhde, jossa molemmat osapuolet ymmärtävät, hyväksyvät ja osallistuvat lasta koskevaan päätöksentekoon ja tukeen, jotka puolestaan tukevat lapsen edun toteutumista (Yatchmenoff 2005, 84–96). Hyvä yhteistyö ei aina tarkoita todellista muutosta ja siihen liiallinen nojaaminen voi olla jopa kriittistä ajatellen yhteistä tavoitetta (Platt 2012, 138). Sitoutumisen avulla varmistetaan, ettei huoltajien osallisuus palveluihin ole vain muodollista, vaan he hyväksyvät tavoitteet, jotka työskentelyyn on asetettu ja sitoutuvat työskentelyyn (Toros ym. 2018).

Sosiaalityöntekijän ja huoltajan välistä suhteen rakennusta voi hankaloittaa lastensuojelun viranomaisluonteisuus ja sen mukanaan tuomat piirteet (Platt 2012, 142). Toisin kuin vapaaehtoisissa palveluissa, lastensuojelun palvelut eivät suomalaisessa sosiaalihuollossa perustu aina vapaaehtoisuuteen. Huoltajat eivät välttämättä ole hakeutuneet lastensuojeluun ja palveluiden piiriin omista aloitteistaan, vaan asiakkuuteen on saattanut vaikuttaa perheen ajankohtainen tilanne. Sitoutumista saattaa hankaloittaa sosiaalityöntekijän ja huoltajan eriävät näkemykset perheen tilanteesta ja palveluiden tarpeesta, joka puolestaan saattaa vaikeuttaa luottamuksen rakentumista (Platt 2012, 142).

Sitoutuminen ei ole kuitenkaan yksin huoltajan vastuulla, vaan siihen vaikuttavat merkittävästi sosiaalityöntekijän taidot, palvelujärjestelmän rakenteet sekä yhteiskunnan asettamat olosuhteet. Trotter (2008) on tuonut tutkimuksessaan esille, että työntekijän tapa kohdata perhe vaikuttaa merkittävästi sitoutumiseen lastensuojelussa. Sosiaalityöntekijän taidoista Trotter (2008) mainitsi selkeiden roolien merkityksen, sosiaalityöntekijän kykyä ratkaista ongelmia yhteistyössä huoltajien ja lapsen kanssa sekä sosiaalityöntekijän johdonmukaisuuden. Jos sosiaalityöntekijä ei työskentele johdonmukaisesti tai ei kuuntele tai kunnioita perhettä huoltajien luottamus vähenee ja samalla myös sitoutuminen työskentelyyn on uhattuna (Smith 2008). Platt:in esittämässä mallissa (2012, 138–148) keskeistä on, että

sitoutumista ei voi nähdä yksipuoleisena vaan se on monitekijäinen prosessi, joka edellyttää niin huoltajalta kuin järjestelmältä panosta.

Plattin (2012) kehittämässä integroidussa mallissa tarkastellaan huoltajien sitoutumista lastensuojelupalveluihin. Tämän avulla sitoutuminen ymmärretään moniulotteisena käsitteenä ja se huomioi kaikki sen tasot. Mallissa sitoutuminen nähdään sekä käyttäytymisenä, asenteina ja suhteena. Käyttäytymisen tasolla sitoutuminen ilmenee konkreettisina tekoina muun muassa tapaamisiin aktiivisena osallistumisena ja palveluiden vastaanottamisena. Toki tämä palveluiden vastaanottaminen vaatii myös sitoutumista työskentelyyn. Asenteiden tasolla korostuvat huoltajien motivaatio, luottamussuhde sosiaalityöntekijän kanssa sekä huoltajien luottamus palveluihin sekä niistä saatavaan apuun. Suhteen tasolla keskiössä ovat huoltajien ja työntekijän välinen vuorovaikutus. Tämä vuorovaikutus on jopa merkittävin tekijä ja se itsessään tukee tai heikentää huoltajan sitoutumista. (Platt 2012.) Sitoutuminen määritellään mallissa dynaamiseksi, tavoitteelliseksi sekä vuorovaikutteiseksi osallistumiseksi, jonka päämääränä on positiivisten lopputulosten saavuttaminen lapselle ja sitä myötä myös perheelle.

Plattin (2012) mallissa huomioidaan myös sitoutumiseen vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset tekijät. Sisäisiin tekijöihin kuuluvat esimerkiksi huoltajien psykologiset ominaisuudet, motivaatio sekä aiemmat kokemukset. Ulkoisiksi tekijöiksi mielletään muun muassa palveluiden saavutettavuus, sosiaalityöntekijöiden ominaisuudet, organisaation käytännöt ja laajemmat yhteiskunnan asettamat rakenteelliset puitteet (emt. 2012). Näiden tekijöiden vuorovaikutus selittää, miksi huoltajien sitoutuminen voi vaihdella huomattavasti eri tapauksissa.

Integroitu malli korostaa sitoutumisen prosessi luonnetta. Sitoutuminen ei ole pysyvä tila vaan se voi vaihdella tilanne ja aika huomioiden. Hyvä yhteistyösuhde työntekijän kanssa voi vahvistaa huoltajan asenteita lastensuojelun palveluita kohtaan myönteisesti ja sitä kautta tukea huoltajan aktiivista osallistumista. Epäluottamus voi puolestaan heikentää huoltajan sitoutumista. Plattin (2012) malli tarjoaa näkökulman myös perheen jälleenyhdistämiseen liittyvään työskentelyyn, jossa sitoutumisen eri osa-alueiden tunnistaminen voi auttaa löytämään merkityksellisiä tekijöitä, jotka edistävät tai estävät perheen jälleenyhdistämistä huostaanoton jälkeen.

5. Tutkimusasetelma

Tarkastelen tässä tutkielmassa, kuinka huoltajien sitoutuminen näyttäytyy huostaanoton aikaisessa sekä jälkeisessä työskentelyssä, jonka tavoitteena on perheen jälleenyhdistäminen. Tavoitteena on myös tunnistaa huoltajien sitoutumista edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa käytännön suosituksia sekä työkaluja lastensuojelutyöskentelyyn. Tavoitteena on vastata tutkimukselliseen tarpeeseen, jossa huomioidaan huoltajien sitoutumista huostaanoton purkuvaiheessa. Aihe on tärkeä, sillä huostaanoton purkuvaiheessa huoltajien osallisuus ja motivaatio ovat ratkaisevia perheen jälleenyhdistymisen onnistumiselle, mutta niitä on tarkasteltu aiemmassa tutkimuksessa vähän. Menetelmänä kirjallisuuskatsauksen avulla voin vertailla, koota ja arvoida aiempaa tutkimustietoa. Tämän lisäksi aiempaa suomalaista tutkimusta aiheesta ei löydy, jonka takia rakennan kokonaiskuvaa kansainvälisesti raportoidusta tutkimuksista.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. *Millaisena huoltajien sitoutuminen näyttäytyy perheen jälleenyhdistämisen onnistumisessa huostaanoton jälkeen?*
2. *Millaisia huoltajien sitoutumista edistäviä ja estäviä tekijöitä voidaan paikantaa?*

Tutkimuskysymyksieni tavoitteena on tarkastella sitä, miten huoltajien sitoutuminen huostaanoton aikaiseen työskentelyyn näyttäytyy perheen jälleenyhdistämisessä ja millaisia edistäviä ja estäviä tekijöitä voidaan paikantaa. Sitoutumisen näkökulma on keskeinen, koska onnistunut jälleenyhdistäminen edellyttää huoltajien aktiivista mukanaoloa ja motivaatiota (ks. esim. Haine-Schlagel & Walsh 2015). Aiemmissa tutkimuksissa on kuitenkin havaittu, että huoltajien sitoutuminen vaihtelee merkittävästi ja siihen vaikuttavat monet tekijät, kuten luottamus viranomaisiin, elämäntilanteen vakaus sekä saatavilla oleva sosiaalinen ja ammatillinen tuki (Lery ym. 2022). Huoltajien sitoutuminen näyttäytyy tapauksissa eri tavoin, jolloin käsitteen käyttäminen yleiskäsitteenä on perusteltua. Se mahdollistaa erilaisten ilmiöiden ja näkökulmien tarkastelun saman viitekehyksen sisällä. Tämä valinta auttaa kokoamaan hajanaista tietoa yhteen ja tekemään näkyväksi niitä tekijöitä, jotka joko tukevat tai estävät perheen jälleenyhdistämistä (Haine-Schlagel & Walsh 2015).

4.1. Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Kirjallisuuskatsaus tutkielmana on kokonaisvaltainen ja tulkinta perustuu rajatun aihealueen aiempaan kirjallisuuteen (Aveyard 214, 2). Kirjallisuuskatsaus perustuu aiemman tutkimuksen vertailuun, arviointiin, luokitteluun kuin myös kommentoimiseen (Salakari & Linnonsuo 2021, 6). Se voidaan toteuttaa myös osana empiiristä tutkimusta, mutta tässä tutkimuksessa sitä käytetään itsenäisenä tutkimusmenetelmänä (Coughalan & Cronin 2017, 12). Itsenäisenä tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsauksella on myös useita toteutustapoja (Salminen 2011, 6), joista olen arvioinut aiheeseeni sopivamman vaihtoehdon.

Tutkimusmenetelmä tulee tutkimuksessa perustella ja tulen kuvaaman omat perusteluni tutkimusmenetelmän valinnalle myöhemmin tässä osiossa.

Kirjaukatsauksen rooli tutkimuskentällä on merkittävä ja osoitus siitä on sen tietoa kokoava ominaisuus. Tutkimustiedon saatavuus kasvaa koko ajan ja erityisesti professioissa, joka painottuu asiakastyöhön, voi työntekijöiden perehtyminen uuteen tutkimustietoon olla mahdotonta sen valtavan määrän vuoksi (Kallio 2005, 18). On kuitenkin muistettava, että työntekijöillä on velvollisuus kehittää ja ylläpitää omaa osaamistaan ja tietopohjaansa. Tämä on välttämätöntä myös siksi, että kehityksen myötä tulevat muutokset voivat myös toiminnallaan aiheuttaa merkittäviä muutoksia. (Aveyard 2014, 4.) Sen lisäksi, että sosiaalityöntekijän on toimintansa vuoksi oltava tietoinen tällaisista mahdollisista muutoksista, perustuu tämä myös lakiin. Sosiaalihuollon ammattihenkilöillä on lakiin kirjattu, että heillä on velvollisuus ammattitaitonsa kehittämiseen sekä ylläpitämiseen (laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015 5.§). Kirjallisuuskatsaus voi kokoavan ominaisuutensa ansiosta luoda tietoa tiiviimmäksi ja helpommin saavutettavaksi.

Kirjallisuuskatsauksen toteuttamiselle voidaan siis nimetä useita syitä. Tällaisia syitä voivat olla teorian arvioiminen, rakentaminen, kehittäminen, ongelmien tunnistaminen tai kokonaisvaltiasesti asiakokonaisuuden luominen (Salminen 2011, 3). Tässä tutkimuksessa tavoitteena on sekä arvioida käytännön työn vaikutusta tiettyyn ilmiöön, mutta myös tehdä näkyväksi nykyisen järjestelmän haasteita ja mahdollisesti kehittää järjestelmää sitä kautta. Tavoitteena on luoda yleinen kuvaus siitä, kuinka huoltajien sitoutuneisuus on yhteydessä perheen jälleenyhdistämiseen huostaanoton jälkeen. Kirjallisuuskatsauksen eri tyyppejä ovat muun muassa nykyisin suomalaisessa tutkimuksessa yleisesti käytössä olevat kuvaileva ja systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi (Salakari & Linnonsuo 2021; Salminen 2011, 6).

Tutkimukseni osalta valintani rajoittui kuvailevan sekä systemaattisen kirjallisuuskatsaukseen, sillä aiempaa tutkimusta aiheesta oli niukasti ja näin ollen meta-analyysi rajautui heti alussa pois (ks. Salminen 2011, 12–15). Systemaattinen kirjallisuuskatsaus perustuu aiemman tutkimuksen tiivistämiseen rajatun aihepiirin sisällä. Tällöin kirjallisuuskatsauksen aineiston rajaaminen on tehtävä tarkasti, jotta tutkimukseen sisällytettävä aineisto sopii tutkimukseen. (Salminen 2011, 9–11.) Koska kuten aiemmin toin ilmi aineistoni niukkuuden, tällainen aineiston systemaattinen tutkiminen ja tiukoin kriteerein ei ole kannattavaa tai mahdollista. Näin tutkimusaineistoni saattaisi jäädä hyvin pieneksi ja yksipuoleiseksi. Aineistoni valinta liittyy vahvasti myös kirjallisuuskatsauksen muodon valintaan, sillä tutkimukseni on aineistolähtöinen. Tästä syystä toteutan tutkimukseni kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvaan myöhemmin tässä luvussa tarkemmin tutkimukseen valikoiden aineiston valintaa.

Kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen päädyin pitkälti samoista syistä, jotka ohjasivat ylipäätään minua tekemään aiheesta kirjallisuuskatsauksen. Nämä syyt ovat aiheen kokonaisvaltainen ymmärtäminen, laaja-alainen asiakokonaisuuden luominen ja kuvailu aiheesta, josta tutkimus on hyvin vähäistä sekä mahdollisten käytäntöjen kehittäminen ja luominen. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan löytää erilaisia sekä uusia näkökulmia tutkittavaan ilmiöön (Kangasniemi ym. 2013, 294). Koska huoltajien sitoutumista huostaanoton aikaiseen työskentelyyn ja jälleenyhdistämiseen on tutkittu vain vähän, aineisto on sekä niukkaa että hajanaista. Tällaisessa tilanteessa kuvaileva kirjallisuuskatsaus tarjoaa mahdollisuuden koota yhteen vähäistä ja monimuotoista tutkimustietoa, hahmottaa ilmiötä kokonaisuutena sekä tunnistaa tekijöitä, jotka voisivat tukea käytännön kehittämistä lastensuojelussa. Kuvaileva kirjallisuuskatsausta voidaan pitää ikään kuin yleiskatsauksena, jolla ei ole tarkkoja sääntöjä, jolloin ilmiön kuvaus on laaja-alaista eikä se rajoitu tiettyihin seikkoihin (Salminen 2011, 6). Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta on myös kuvattu sellaiseksi ilmiön kuvaamiseksi, jossa pyrkimyksenä on asian ymmärtäminen (Kangasniemi ym. 2013, 294).

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus jakautuu vielä erikseen narratiiviseen sekä integroivaan kirjallisuuskatsaukseen. Narratiivinen kirjallisuuskatsaus perustuu epäyhtenäisen tiedon järjestämiseen (Salminen 2011, 6–9). Narratiivinen kirjallisuuskatsaus on erilaisista muodoista kevyin, eikä sen tutkimusaineistoa suodateta erityisen systemaattisesti. Kun taas integroivassa katsauksessa aineistoon voidaan sisällyttää metodologisesti monipuolisempia ja

perspektiiviltään kirjavampia tutkimuksia. Tutkimukseni aineisto on metodologisesti monipuolista sekä vaihtelevaa, jonka vuoksi päädyin integroivaan kirjallisuuskatsaukseen.

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet ovat: 1) tutkimuskysymyksen muodostaminen, 2) aineiston valitseminen 3) kuvailun rakentaminen sekä 4) tuotetun tuloksen tarkasteleminen. Vaiheista on kuitenkin hyvä huomioida se, että ne ovat myös päällekkäisiä, eikä mikään näistä ole vaiheista ole suoraviivainen. (Kangasniemi ym. 2013.) Kuvaan tässä luvussa näitä yllä mainittuja vaiheita tässä tutkimuksessa. Omassa aineistossa tutkimuskysymyksen muodostaminen sekä aineiston valinta oli osittain päällekkäistä ja päinvastaista. Tutkimuskysymykseni heräsi omasta mielenkiinnosta aiheeseen, jonka takia lähdin kartoittamaan mahdollista aineistoa tutkimuskysymystäni ajatellen.

Menetelmällisesti väljä kuvaileva kirjallisuuskatsaus on myös herättänyt keskustelua sen eettisyydestä sekä luotettavuudesta. Tämän ominaisuus huomioiden onkin ensisijaista, että tutkimuksen valintoihin sekä raportoinnin eettisyyteen kiinnitetään erityistä huomiota. (Kangasniemi ym. 2013.) Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa raportoinnin tulee olla avointa, näkyvää sekä johdonmukaista, jotta nämä yllä mainitut eettisyys ja luotettavuus toteutuvat.

4.2. Aineisto ja sen hakuprosessi

Aloitin aineiston haun tutkimalla yleisesti perheen jälleenyhdistämistä huostaanoton jälkeen. Löysin muutamia aiempia opinnäytetöitä, jossa nostettiin esille tutkimus tarvetta aiheesta. Aiempia tutkimuksia aiheesta on vähän ja ne liittyvät lapsen ja nuoren kuulluksi tulemiseen, mutta huoltajien sitoutumista käsiteltiin vain osittain tai ei ollenkaan. Kaikissa aiemmissa tutkimuksissa nostettiin esille ajankohtaisen ja relevantin tutkimuksen puuttumista aiheesta.

Aiemman tutkimuksen puute vaikutti merkittävästi aineiston keruuseen. Vertaisarvioitua suomalaista tutkimusta huoltajien sitoutumista perheen jälleenyhdistämisestä huostaanoton jälkeen ei ole. Tutkimukseni aineisto koostuu kahdeksasta vertaisarvioidusta kansainvälisestä artikkelista ja systemaattisesta katsauksesta, jotka ovat julkaistu 2013–2025 välisenä aikana.

Aineiston haun pyrin toteuttamaan systemaattisesti kesällä 2025. Suoritin hakua useissa kansainvälisissä tietokannoissa kuten PubMed, ScienceDirect, Wiley Online Library ja SpringerLink sekä kotimaisista tietokannoista kuten Finna, Thesus, Julkari. Hakusanoina käytin erilaisia yhdistelmiä sekä suomenkielisin, että englanninkielisin termein.

Suomen kielellä lähdin tekemään hakuprosessiani yhdistelmällä sanoja ”huostaanotto” JA ”perheen jälleenyhdistäminen”; ”sijaishuolto” JA ”jälleenyhdistäminen”; ”huostaanoton purku” JA ”vanhempien sitoutuminen”. Tietokannoista tuloksia tuli muutamia kymmeniä, joista suurin osa oli erilaisia opinnäytetöitä tai pro- gradu tutkielmia, sen lisäksi tuloksista löytyi muutamia valtion tuottamia raportteja. Yhtään vertaisarvioitua artikkelia ei kuitenkaan löytynyt suomenkielisillä hakusanoilla.

Englanniksi hakulausekkeenani oli ”family reunification” AND ”foster care”; ”family reunification AND ”child welfare”; ”family reunification after out-of-home care” AND ”parental commitment”. Eri tietokannoista löytyi yhteensä noin 400 hakutulosta, joista kuitenkin suuri osa käsitteli lastensuojelua yleisellä tasolla tai oli toteutettu muista kuin perheen jälleenyhdistämisen näkökulmasta. Aineiston karsinnan jälkeen jäljelle jäi noin 30 artikkelia, joissa käsiteltiin tai sivuutettiin myös huoltajien sitoutumista. Perehtymisen jälkeen päädyin kahdeksaan vertaisarvioituun artikkeliin, joista kaikki on tuotettu Australiassa, Euroopassa sekä Pohjois-Amerikassa.

Aineiston valinnassa painotin, että aineisto on vertaisarvioitu artikkeli, raportti tai systemaattinen katsaus. Sen lisäksi aineiston tuli käsitellä huostaanoton jälkeistä perheenjälleenyhdistämis- prosessia, eikä muita perheen jälleenyhdistämislmiöitä. Sen lisäksi aineiston tuli käsitellä edes jollain tasolla biologisen huoltajan roolia sijoituksen aikana tai sen jälkeen.

Lopullisesta tutkimukseen valikoidusta aineistosta ulkopuolelle jätin aikaisemmat pro gradut, opinnäytetyöt tai muut opinnäytöllisiin töihin vastaavat teokset. Sen lisäksi en myöskään valikoinut kansallisia selvityksiä tai muita järjestöjen kuten UNICEF:in tuottamia raportteja. Sen lisäksi kiinnitin huomiota aineiston valinnassa sen julkaisuvuoteen, jotta aineistossa esitetty tieto on mahdollisimman relevanttia ajatellen nykyhetkeä.

Tämän hakuprosessin perusteella löytynyt aineisto on kokonaan kansainvälinen. Tutkimusasetelman kannalta merkittävää on siis, ettei Suomesta löytynyt yhtään vertaisarvioitua tutkimusta, joka käsitelisi huostaanoton jälkeistä perheen jälleenyhdistämistä biologisten huoltajien sitoutumisen näkökulmasta, jonka olisin voinut ottaa osaksi tätä tutkielmaa. Kotimainen tutkimus rajoittuu pääasiassa vain opinnäytetöihin ja lastensuojelunselvityksiin sekä asiantuntijoiden antamiin kommentteihin, joissa aihetta usein

vain sivuutetaan osana laajempaa kokonaisuutta. Aineisto rakentuu useista eri maista, jotta tulokset eivät painotu vain yhden maan interventioon.

Valittu aineisto kuitenkin mahdollistaa ilmiön monipuolisen tarkastelun, sillä valitut aineistot ovat systemaattisia katsauksia, kvalitatiivisia pitkittäistutkimuksia, laadullisia näkökulmia ammattilaisilta kuin myös huoltajilta sekä tutkimuksia, jossa keskiössä ovat jälleenyhdistämisen jälkeiset riskit. Aineistossa huomioidaan näin ilmiön mikro- että makrotaso: biologisten huoltajien henkilökohtaiset resurssit ja sitoutuminen, perheen vuorovaikutus ja kontaktit sekä palvelujärjestelmän ja yhteiskunnallisten tekijöiden merkitys.

Suomalaisen vertaisarvioidun aineiston puuttuminen tekee näkyväksi tutkimusaukon.

Suomalaisen kirjallisuuden sisällyttämien heikentäisi tutkielman aineiston metodista yhtenäisyyttä sekä vertailtavuutta, sillä näissä teoksissa ei käsitellä täysin aihepiiriäni vaan ne ovat vain osateemana. Aiheen tutkiminen on perusteltua, sillä huostaanoton jälkeinen perheen jälleenyhdistäminen on ajankohtainen ilmiö, johon vaikuttaa merkittävästi huoltajien sitoutuminen. Aineistossa esiintyvien lakien ja palvelurakenteiden vaihtelevuus on huomioitu ja tulen soveltamaan aineistoani suomalaiseen järjestelmään.

Taulukko 1 Kirjallisuuskatsauksen aineisto

Aineiston nimi	Tekijä/Vuosi/ Maa	Keskeinen tutkimuskohde	Keskeiset löydökset	Biologisten huoltajien sitoutuminen
Pathways to permanency: A systematic review of factors associated with family reunification after foster care	Sitjes-Figueras R., Maneiro, L., Garcia-Molsosa, M., Lopez-Lopez M. 2025 Maa: Espanja	Systemaattinen katsaus jälleenyhdistämisen ennustetekijöistä	Taloudellinen niukkuus, mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä sosiaalisen tuen puute estävät perheen jälleenyhdistämistä & vakaus edistää sitä	Sitoutuminen hoitoon, palveluihin ja elämäntilan vakauttamiseen ratkaisevaa

Driving for success in family reunification – professionals' views on intervention	Teixeira, D., Narciso, I. & Henriques, M. 2022 Maa: Portugali	Ammattilaisten näkemykset perheen jälleenyhdistämisestä	Onnistumisia tukee oikea-aikainen ajoitus, huoltajien tukeminen sekä verkostoyhteistyö	Huoltajien halukkuus osallistua ja tehdä yhteistyötä nähtiin sitoutumisena
When home is still unsafe: from Family reunification to foster-care re-entry	Font, S., Sattler, K. & Gershoff E. 2019 Maa: Yhdysvallat	Pitkittäistutkimus huostaanoton jälkeisestä perheen jälleenyhdistämisestä	Päihde- ja mielenterveysongelmat hidastivat perheen jälleenyhdistämistä ja lisäsivät perheen uudelleen sijoituksen riskiä	Sitoutuminen kuntoutukseen ja hoitoon on keskeistä lapsen kotiinpaluun onnistumiseen
Reinvolvement after returning home: A systematic review of the factors associated with post-reunification child protection involvement	Tucker, E., O'Donnell, M., Krakouer, J. & Octoman, O. 2025 Maa: Australia	Katsaus tekijöistä, jotka johtavat uudelleen lastensuojelun aktivointiin perheen jälleenyhdistämisen jälkeen	Riskiä lisäsivät huoltajien ongelmat, lapsen käyttäytyminen ja palvelujärjestelmän puutteet	Huoltajien sitoutuminen ja tuen vastaanottamisen välttämättömiä pysyvyyden turvaamiseksi
Parenting during a child's placement: A systematic perspective on	de Serres-Lafontaine, A. & Poitras, K. 2025 Maa: Kanada	Huoltajien sitoutuneisuus lapsen kanssa yhteydenpidossa ja kyky toimia yhdessä	Huoltajat, jotka onnistuivat ylläpitämään suhteen lasten kanssa todennäköisimmi	Sitoutuminen näkyi säännöllisinä tapaamisina ja oman

parental commitment		sosiaalityöntekijöiden kanssa	n, onnistui perheen jälleenyhdistämisessä.	hoitokontaktin hoitamisena
A look inside family reunification for children with attachment difficulties: an exploratory study	Lecompte, V., Pascuzzo, K. & Helie S. 2023 Maa: Kanada	Perheen jälleenyhdistämisen lasten kohdalla, jolla on kiintymisvaikeuksia	Kiintymysvaikeudet lisäsivät palveluiden tarvetta ja vaikutti perheen jälleenyhdistämiseen	Huoltajien sitoutumisen tukeminen
Reunification trajectories in Quebec: acknowledging chronic family challenges to support stability	Esposito, T., Caldwell, J., Chabot, M., Delaye, A., Trocme, N., Helie, S. & Fallon, B. 2022 Maa: Kanada	Perheen jälleenyhdistämisen ja riskitekijät	Suuri osa perheistä päätyi uudelleen sijoitukseen. Uudelleen sijoitukseen liittyvät riskitekijät ja niihin reagoiminen.	Huoltajien kyvyttömyys sitoutua turvalliseen perheympäristöön altisti jälleenyhdistämisen epäonnistumiselle
Systemic family engagement to preserve and reunify families: Lessons from U.S. and Chile	LaBrenz, C., Agoglia, I. & Faulkner, M. 2025 Maa: Yhdysvallat	Perheen jälleenyhdistämisen jälkeinen aika ja uudelleen sijoituksen riskit	Riski uudelleen sijoittamiseen on korkea ilman perheelle annettavaa tukea. Tuen pitkäkestoisuus.	Huoltajien sitoutuminen jatkuvaan tukeen vähentää uudelleen sijoittamisen riskiä

4.3. Tutkimuksen analyysimenetelmä

Tutkimuksessa tulen analysoimaan aineistoni sisällönanalyysin menetelmin. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää kaikessa laadullisessa tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi 2024, 103).

Sisällönanalyysi on laadullisissa tutkimuksissa myös eniten käytetty menetelmä (Elo, Kajula, Tohmola, Kääriäinen 2022, 215–225). Menetelmässä keskitytään aineistossa esiin tulleisiin asioihin, aiheisiin sekä teemoihin (Vuori 2021). Sisällönanalyysissä voidaan lähestyä aineistoa kolmella erilaisella tavalla, jotka ovat; aineistolähtöinen eli induktiivinen lähestymistapa, teorialähtöinen eli deduktiivinen lähestymistapa sekä teoriaohjaava eli abduktiivinen lähestymistapa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92).

Teoriaohjaavassa analyysissä teoria kulkee analyysin vierellä koko ajan, vaikkei analyysi itsessään pohjautu suoraan kyseiseen teoriaan. Näin ollen tutkimuksessa esiintyvät analyysiyksiköt eivät valikoidu teoriasta käsin, vaan ne valikoituvat aineistosta itsestään. Analyysiyksiköiden valintaa ja määrittelyä ohjaa tämä taustalla kulkeva teoria sekä tieto aiheesta. Tutkimukseen valittu teoria ei kuitenkaan ohjaa tutkimusta testaavalla työotteella vaan se toimii tutkimuksen kehityskulkujen alustajana. Teoriaohjaava analyysi eroaa teorialähtöisestä analyysistä merkittävästi, sillä teorialähtöisestä analyysissä hyödynnettäisiin valmista teoriaa tai mallia. (Tuomi & Sarajärvi 2024, 109–110.)

Tässä tutkielmassa hyödynnän aineistolähtöistä analyysia. Itsessään kuvaileva kirjallisuuskatsaus on aineistolähtöinen (Kangasniemi ym. 2013). Aineistolähtöisessä analyysissä lähtökohtana on se, että analyysiyksiköt eivät tule mistään teoriasta etukäteen harkittuna Tuomi & Sarajärvi 2024, 108). Näin ollen muun muassa aiemmilla teorioilla ei pitäisi olla merkitystä tutkielman analyysin toteutuksen tai sen lopputuloksen kanssa.

Aloitin aineiston analyysin tutustumalla aineistoihin ja erottamalla aineistosta erilaisia ilmaisuja, jotka käsittelevät huoltajien sitoutumista ja työskentelyä huostaanoton aikana. Aineistolähtöisessä analyysissä tällaista toimintaa kutsutaan aineiston pelkistämiseksi eli redusoinniksi (Tuomi & Sarajärvi 2024, 123–124). Tämän jälkeen jaoin eli klusteroisin havainnot niiden samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien mukaan, joista syntyi aineiston alaluokkia. Näiden luokkien muodostaminen oli haasteellista, sillä aikaisempaa tietoa aiheesta löytyi hyvin vähän, eikä kaikki aineistot perustu aiempaan tutkimukseen.

Analyysin keskeisenä lähtökohtana oli kysymys siitä, millä tavoin huoltajien sitoutuminen näkyy perheen jälleenyhdistämisen onnistumisessa huostaanoton jälkeen. Aineistosta nousseet

havainnot ja tutkimustulokset jaoteltiin teemoihin, jotka muodostivat tutkimuksen tulosluvulle pohjan. Teemoittelu mahdollisti aineiston systemaattisen jäsentämisen sekä vertailun eri tutkimusten välillä.

Teemat syntyivät aineiston lukemisen, koodaamisen ja tiivistämisen prosessissa. Alkuvaiheessa aineistosta tunnistettiin useita toistuvia käsitteitä, kuten yhteistyö, luottamus, osallisuus, emotionaalinen sitoutuminen, pysyvyys ja sitoutumattomuuden riskit. Nämä käsitteet toimivat ankkuripisteinä, joiden avulla aineistoa ryhmiteltiin laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Lopulta muodostui neljä keskeistä teemaa: sitoutuminen yhteistyöhön sijaishuollon kanssa, emotionaalinen sitoutuminen, sitoutumattomuus sekä sitoutuminen ja pysyvyys.

Teemat eivät olleet täysin toisistaan irrallisia, vaan ne kietoutuivat monin tavoin yhteen. Esimerkiksi emotionaalisen sitoutumisen puute näkyi suoraan sitoutumattomuuden riskeinä, ja yhteistyön onnistuminen sosiaalityöntekijän kanssa vaikutti suoraan lapsen kokeman pysyvyyden rakentumiseen. Teemoittelu ei siis ollut vain tekninen vaihe, vaan se mahdollisti aineiston ilmiöiden välisen yhteyden tarkastelun ja syvällisemmän sisällönanalyysin.

4.4. Tutkimuksen eettiset periaatteet ja luotettavuus

Tutkielma on toteutettu hyvää tieteellistä käytäntöä kunnioittaen, joka lisää myös tutkimuksen tutkimuseettistä arvoa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on koontanut hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteet seuraaviin ominaisuuksiin: luotettavuus, rehellisyys, vastuunkanto sekä arvostus. Nämä yllä mainitut peruseriaatteet ovat linjattu vastaamaan eurooppalaista ohjeistusta. Näistä ohjeistuksista on esitetty myös menettelytapoja, loukkausepäilyjen käsittelyprosessia kuin myös hyvän tieteellisen käytännön vastaista toimintaa. (TENK 2023.)

Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan, että sen suunnittelussa, toteutuksen menetelmissä sekä analyysissä varmistetaan toiminnan laatu (TENK 2023, 13). Rehellisyys sisältää laajemman tieteellisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja raportointiin. Rehellisyys liitetään oikeudenmukaiseen, puolueettomaan ja avoimeen toimintaan tieteellisen tutkielman teossa (TENK 2023, 12). Vastuunkanto taas kuvaa laajemmin vastuun kantamista tutkielmaproessin läpi. Tämä nousee tässä tutkimuksessa esille sillä, että huomioon aiheen luonteen ja sensitiivisyyden tutkielmaa tehdessä.

Tieteellisten menetelmien yksi keskeisimmistä vaatimuksista on sen luotettavuuden arviointi. Onkin tärkeää, että luotettavuutta tarkastellaan ja arvioidaan aktiivisesti tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa. Laadullista tutkimusta tehdessä yksi tärkeä luotettavuuteen vaikuttava tekijä on tutkijan objektiivisuus ja hänen tietoinen tarkastelun tämän toteutumisesta. Puolueettomuuden jatkuva tarkastelu on osa luotettavuuden arviointia tutkimusta toteuttaessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135–136.) Laadullinen tutkimus ei kuitenkaan tavoittele täyttää objektiivisuutta vaan sen tarkoituksena on luoda mahdollisimman aito ja todenmukainen kuva tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimusaihe on minulle henkilökohtaisesti läheinen aihe, jonka vuoksi on ensiarvoista, että olen analyysissani ottanut huomioon oman asemani tutkijana ja laajemmin osana tutkittavana olevaa ilmiötä.

Tutkimuksen ollessa kirjallisuuskatsaus, sen aineiston hankintaan ei liity sellaisia eettisiä kysymyksiä, jossa aineisto kerätään itse tutkittavilta kohteilta. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi aineiston asianmukainen säilyttäminen ja tuhoaminen. Tutkimuksessa kohteena ovat kuitenkin haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, ja aihe itsessään vaatii tutkijalta sensitiivistä osaamista ja eettistä pohdintaa. Olen jo aiemmin nostanut esiin tutkimuksen käsittelevän aihetta, joka saattaa herättää useissa ihmisissä ennakkoluuloja ja ilmiössä käytetään merkittävästi viranomaisen valtaa. Jo pelkästään ihmisryhmien haavoittuvainen tilanne ja sen näkyväksi tekeminen vaatii siis eettistä pohdintaa, jota on vaadittu jo aiempien lukujen teossa.

Aldridge (2014) on tutkimuksessaan tuonut esille haavoittuvia ryhmiä käsittelevän laadullisen tutkimuksen työskentelyn ja käsittelyn haasteista. Tutkimuksessa nousee esille tutkimukselliset dilemmat liittyen haavoittuvuuteen. Tällaiset dilemmat voivat liittyä joko itse tutkimuskohteisiin ja heihin asetettuihin oletusarvoihin tai tutkimusprosessin valintoihin liittyviin ongelmiin (Emt. 2014). Tutkimustuloksista nousee esille muun muassa kontekstisidonnaisuuden korostamista, valtasuhteiden huomioiminen sekä ristiriita haavoittuvassa asemassa olevien kokemusten kerronnallisesta kokemuksesta ilman, että lisäriskin alttius nousee merkittävästi (Emt. 2014).

Edellä mainitun kontekstisidonnaisuuden takia tutkimuksessani on tärkeä huomioida aiheen sekä määritelmien yleistettävyyden ja siitä aiheutuvat oletukset. Pyrinkin tutkielmassani välttämään kaikenlaisia oletuksia haavoittuvassa asemassa olemisesta sekä tulosten yleistettävyydestä. Olen tutkimuksessa pyrkinyt eettisesti kestävään lähestymistapaan niin,

että perustelen rajaukset ja määritelmien käytön huolellisesti ja pohjaan tutkimukseni aiempiin tutkimuksiin ja käsitteiden määritelmiin. On myös tärkeä tehdä näkyväksi se, että tällaiset rajaukset ovat aina kontekstiin sidottuja ja ne saattavat osaltaan heijastaa tämänhetkistä valtavirtaa ja etuoikeuksia.

5. Huoltajan sitoutuneisuus perheen jälleenyhdistämisessä

Tässä luvussa tarkastelen, millä tavoin huoltajien sitoutuminen näkyy perheen jälleenyhdistämisen onnistumisessa huostaanoton jälkeen. Analyysini perustuu aiemmin esittelemiini kahdeksaan teokseen, joista erottelin aineiston neljään keskeiseen teemaan. Tässä luvussa etenen teema kerrallaan ja teemat tuloksissa ovat: *sitoutuminen yhteistyöhön sijaishuollon kanssa*, *emotionaalinen sitoutuminen lapseen*, *sitoutumattomuuden seuraukset ja riskit* sekä *sitoutumisen ja pysyvyyden välinen yhteys*.

5.1. Sitoutuminen yhteistyöhön sijaishuollon kanssa

Aineiston perusteella huoltajien sitoutuminen yhteistyöhön sijaishuollon työntekijöiden kanssa on keskeinen edellytys perheen jälleenyhdistämiselle huostaanoton jälkeen. Sitoutuminen ei kuitenkaan ole yksinkertainen tai yksiselitteinen ilmiö, vaan se rakentuu monien tekijöiden kautta. Kyse ei ole pelkästään huoltajan henkilökohtaisesta halusta tai motivaatiosta, vaan sitoutumista muokkaavat olennaisesti palvelujärjestelmän rakenteet, käytettävissä olevat resurssit sekä työntekijöiden suhtautuminen ja tapa kohdata perheet. Huoltaja ei siis sitoudu tyhjiössä, vaan hänen sitoutumisensa on aina vuorovaikutuksessa ympäristön ja instituutioiden kanssa. Tämän vuoksi sitoutumista voidaan tarkastella sekä yksilöllisenä että rakenteellisenä ja institutionaalisenä ilmiönä. Rakenteellinen käsittää yhteiskunnalliset ja palvelujärjestelmien resurssit ja rakenteet luovat puitteet sitoutumiselle, ja institutionaalisen sen kannalta, että lastensuojelun ja muiden instituutioiden toimintakulttuurit, normit ja käytännöt määrittävät, millä ehdoilla huoltajien osallisuus ja sitoutuminen toteutuvat. (Lery ym. 2022.)

Sitoutuminen yhteistyöhön sijaishuollon kanssa ei myöskään ole prosessin aikana muuttumaton, vaan se voi vahvistua tai heikentyä riippuen siitä, miten huoltaja tulee kohdatuksi ja millaisia kokemuksia hän saa yhteistyöstä. Alkuvaiheessa huostaanoton herättämä kriisi voi vaikeuttaa yhteistyöhön ryhtymistä, mutta ajan myötä osa huoltajista pystyy hyväksymään tilanteen ja sitoutumaan yhteistyöhön lapsen parhaaksi. Toiset puolestaan vetäytyvät, jos he kokevat prosessin epäoikeudenmukaiseksi tai ammattilaisten toiminnan väheksyväksi. Tästä näkökulmasta sitoutumista voidaan ymmärtää myös prosessiluonteisena ja herkkänä kehityskulkuna, joka vaatii jatkuvaa huomiota sosiaalityöltä.

5.1.1. Palvelujärjestelmän pirstaleisuus

Esposito ym. ja Sitjes-Figureras ym. aineistoissa (2022) & (2025) kuvattiin toistuvasti, kuinka palvelujärjestelmän pirstaleisuus vaikeuttaa huoltajien sitoutumista yhteistyöhön.

Huostaanoton jälkeen perheen ympärille rakentuu usein laaja ammattilaisten verkosto, johon voi kuulua sosiaalityöntekijöiden lisäksi esimerkiksi perheneuvolan työntekijöitä, terveydenhuollon ammattilaisia ja joskus myös poliisi. Huoltajille tällainen monitoimijaisuus näyttäytyi sekavana ja kuormittavana, sillä he joutuivat kertomaan omaa elämäntarinaansa yhä uudelleen eri toimijoille, ilman että kukaan hallitsi kokonaisuutta (Teixeira ym. 2022). Tämä lisäsi kokemusta siitä, ettei perheen todellista tilannetta tunnettu syvällisesti. Huoltajien näkökulmasta sitoutuminen yhteistyöhön vaikeutui, kun prosessi näyttäytyi hallinnollisena ja epäjohdonmukaisena.

Aineistossa tuotiin esiin myös ristiriitaisia viestejä, joita huoltajat saivat eri toimijoilta (LaBrenz ym. 2025). Esimerkiksi sosiaalityöntekijä saattoi painottaa yhtä näkökulmaa, kun taas toinen palveluntuottaja korosti toista. Tämä loi epäselvyyttä ja vähensi luottamusta siihen, että ammattilaisilla olisi yhteinen tavoite lapsen ja perheen tukemisessa (Teixeira ym. 2022). Kun huoltajat eivät tieneet, mitä heiltä odotettiin, sitoutuminen prosessiin vaikeutui. Ristiriitaiset viestit eivät heikentäneet ainoastaan luottamusta, vaan myös huoltajan kokemusta toimijuudesta. Joskus huoltajat kuvasivat, että heidän roolinsa rajoittui lähinnä hallinnollisen prosessin kohteena olemiseen, ei aktiivisena toimijana lapsensa asioissa.

Tässä mielessä sitoutumista voidaan tarkastella myös osallisuuden näkökulmasta. Sitoutuminen edellyttää, että huoltaja kokee voivansa vaikuttaa prosessiin ja että hänen näkemyksillään on merkitystä. Jos palvelujärjestelmä näyttäytyy irrallisena ja pirstaloituneena, huoltajan kokemus osallisuudesta jää vähäiseksi (esim. Esposito ym. 2022). Tämä heikentää sitoutumista ja luo pohjaa passiivisuudelle tai jopa prosessista vetäytymiselle.

5.1.2. Resurssien rajallisuus ja työntekijöiden vaihtuvuus

Toinen keskeinen teema aineistoissa on resurssien rajallisuus, joka näkyi erityisesti sosiaalityöntekijöiden työmäärässä ja työn organisoinnissa. Liiallinen työkuorma johti siihen, että tapaamisia järjestettiin harvoin tai huoltajien huoliin reagoitiin viiveellä (Tucker ym. 2025). Huoltajat kokivat, etteivät heidän näkemyksensä tulleet kuulluksi, ja että yhteistyön

laatu kärsi kiireen ja vähäisen läsnäolon vuoksi. Tämä loi kokemuksen, ettei sitoutuminen ollut kannattavaa, koska vastavuoroisuus jäi puutteelliseksi.

Resurssipula näkyi myös sijaishuollon arjessa. Henkilöstön vähäisyys ja suuri vaihtuvuus vaikeuttivat luottamuksellisten suhteiden rakentamista huoltajien ja työntekijöiden välille. Jokainen uusi työntekijä merkitsi prosessin aloittamista uudelleen ja vähensi huoltajan kokemusta jatkuvuudesta. (Lecompete ym. 2023.) Teixeira ym. nousivat aineistossa (2022) esiin, että luottamukselliset suhteet olivat avainasemassa sitoutumisen kannalta, sillä niiden kautta huoltajat pystyivät jakamaan huoliaan ja kokemaan tulevansa kuulluksi.

Työntekijöiden vaihtuvuus kuitenkin katkaisi tämän mahdollisuuden toistuvasti ja loi kokemuksen, että perheen tilanne ei ollut kenenkään hallinnassa. Tämä heikensi paitsi luottamusta myös halua panostaa yhteistyöhön.

Resurssien rajallisuus ei siis ollut pelkästään tekninen ongelma, vaan sillä oli suora yhteys huoltajien sitoutumiseen. Jos tapaamisia oli liian harvoin tai yhteistyö katkesi työntekijöiden vaihtuvuuden vuoksi, huoltajille jäi helposti kokemus, ettei heidän osallistumisellaan ollut merkitystä (Tucker ym. 2025). Tämä passivoi ja loi tilaa epäluottamukselle, mikä heikensi jälleenyhdistämisen mahdollisuuksia.

5.1.3. Työntekijöiden asenteet ja vuorovaikutuksen merkitys

Tuckerin ym. aineistossa (2025) korostui vahvasti myös työntekijöiden asenteiden merkitys huoltajien sitoutumiselle. Positiivinen ja arvostava kohtaaminen lisäsi huoltajien kokemusta merkityksellisyydestään ja vahvisti heidän motivaatiotaan osallistua yhteistyöhön. Kun huoltaja koki, että hänen roolinsa lapsen elämässä hyväksyttiin ja että hänen mielipidettään arvostettiin, sitoutuminen vahvistui. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että huoltajat olivat valmiita osallistumaan säännöllisesti tapaamisiin, hyväksymään lastensuojelun asiakkuuden ja tekemään muutoksia omassa toiminnassaan lapsen edun mukaisesti (de Serres-Lafontaine & Poitras 2021).

Vastakohtaisesti väheksyvä tai leimaava suhtautuminen synnytti usein vetäytymistä. Tilanteissa, joissa huoltajien näkemyksiä ei kuunneltu tai heidän kykyään huolehtia lapsistaan kyseenalaistettiin kokonaisvaltaisesti, huoltajat kuvasivat turhautumista ja toivottomuutta. (Sitjes-Figueras ym. 2025.) Tämä vähensi halua sitoutua yhteistyöhön ja saattoi johtaa jopa

täydelliseen vetäytymiseen prosessista. Näin sitoutumattomuus ei aina ollut merkki välinpitämättömyydestä, vaan se saattoi olla reaktio siihen, ettei ammattilaisten toiminta tukenut osallisuutta ja vastavuoroisuutta.

Vuorovaikutuksen laatu oli siis ratkaisevaa. Sitoutuminen ei syntynyt pelkästään muodollisten tapaamisten tai hallinnollisten prosessien kautta, vaan se rakentui arjen kohtaamisissa ja siinä, miten huoltajat kokivat tulevansa kohdatuksi. (LaBrenz ym. 2025.) Tämän vuoksi työntekijöiden sensitiivisyys, kyky kuunnella ja kunnioittaa perheitä olivat keskeisiä tekijöitä sitoutumisen mahdollistamisessa.

Sitoutuminen yhteistyöhön sijaishuollon kanssa oli aineiston perusteella moniulotteinen ilmiö, joka sisälsi sekä asenteellisen että konkreettisen ulottuvuuden. Asenteellinen sitoutuminen näkyi huoltajan haluna hyväksyä lastensuojelun asiakkuus ja toimia lapsen edun mukaisesti (de Serres-Lafontaine & Poitras 2021). Konkreettinen sitoutuminen taas ilmeni osallistumisena tapaamisiin, kasvatussuunnitelmien laatimiseen ja arjen käytännön asioihin (Sitjes-Figueras ym. 2025). Molemmat ulottuvuudet olivat välttämättömiä, sillä ilman asenteellista sitoutumista konkreettiset teot jäivät pinnallisiksi, ja ilman konkreettisia tekoja asenteellinen sitoutuminen jäi irralliseksi.

Yhteistyöhön sitoutuminen oli ratkaisevaa perheen jälleenyhdistämisen onnistumisen kannalta. Aineistossa kuvattiin, kuinka huoltajat, jotka kykenivät sitoutumaan yhteistyöhön, loivat lapselle kokemuksen siitä, että hänen elämäänsä liittyvät aikuiset toimivat yhdessä ja hänen etunsa ohjasivat toimintaa (Teixeira ym. 2022). Tämä vahvisti lapsen turvallisuuden tunnetta ja loi pohjaa sille, että jälleenyhdistäminen nähtiin realistisena tavoitteena. Vastakohtaisesti yhteistyöhön sitoutumattomuus lisäsi epävarmuutta ja heikensi luottamusta, mikä teki jälleenyhdistämisestä huomattavasti epätodennäköisempää.

5.2. Emotionaalinen sitoutuminen lapseen

Aineiston perusteella emotionaalinen sitoutuminen nousi perheen jälleenyhdistämisen kannalta yhdeksi ratkaisevimmista tekijöistä. Sitoutuminen ei tässä yhteydessä tarkoittanut vain muodollista vanhemmuutta, kuten huoltajan oikeuksia ja velvollisuuksia, vaan syvempää kiinnittymistä lapseen – halua olla hänen elämässään läsnä, vastata hänen tarpeisiinsa ja kantaa huoltajuuden tuomat vastuut kaikissa olosuhteissa (esim. Lecompte ym. 2023). Emotionaalinen sitoutuminen määrittyi de Serres ja Poitraksen mukaan nimenomaan lapsen

näkökulmasta (2021): se oli lapsen kokemus siitä, että huoltaja välittää ja on johdonmukaisesti kiinnostunut hänestä. Tämä teki siitä olennaisen perustan sekä lapsen turvallisuuden tunteelle että perheen jälleenyhdistämisen onnistumiselle.

Emotionaalinen sitoutuminen voidaan erottaa käytännöllisestä sitoutumisesta siten, että se näkyy ennen kaikkea huoltajan ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa ja tunnesiteessä. Huoltaja saattoi täyttää muodolliset velvollisuudet, kuten osallistua tapaamisiin tai olla läsnä kokouksissa, mutta jos lapsi ei kokenut huoltajan kiinnostusta ja välittämistä, sitoutuminen jäi pintapuoliseksi (LaBrenz ym. 2025). Emotionaalisesti kiinnittynyt huoltaja pystyi luomaan lapselle kokemuksen jatkuvuudesta ja turvasta, jota ilman jälleenyhdistäminen jäi usein hauraaksi ja altisti uusille sijoituksille (Lecompte ym. 2023).

5.2.1. Konkreettisia tapoja osoittaa emotionaalista sitoutumista

Sitjes-Figueras ym toivat ilmi (2025) monia käytännön tapoja, joilla emotionaalinen sitoutuminen tuli näkyväksi. Yksi keskeisimmistä oli huoltajan aktiivinen yhteydenpito sijoituksen aikana. Säännölliset puhelut, viestit ja tapaamisiin osallistuminen viestittivät lapselle, että hän oli edelleen huoltajalle tärkeä (esim. Sitjes-Figueras ym. 2025; Teixeira ym. 2022). Tämä oli merkityksellistä erityisesti silloin, kun fyysinen yhteiselämä ei ollut mahdollista. Lisäksi huoltajien osallistuminen lapsen arkeen liittyviin asioihin – esimerkiksi koulunkäyntiin, harrastuksiin tai terveydenhuoltoon – nähtiin osoituksena sitoutumisesta (Tucker ym. 2025).

Toinen merkittävä ulottuvuus oli huoltajien osallistuminen lapsen asioista päättämiseen yhdessä sosiaalityöntekijöiden ja sijaishuollon kanssa. Vaikka lopullinen päätösvalta oli usein ammattilaisilla, huoltajan kiinnostus ja halu tuoda esiin näkemyksensä lapsen edusta vahvisti lapsen kokemusta siitä, että hänellä oli edelleen merkityksellinen suhde huoltajaansa (Teixeira ym.2022). Tällaiset tilanteet lisäsivät lapsen luottamusta siihen, että huoltaja kantoi vastuuta ja pysyi mukana hänen elämässään, vaikka arki oli katkonaista. Myös yhteisten kokemusten luominen – retket, juhlat tai yhteiset harrastukset – ovat tärkeitä osoituksia emotionaalisesta sitoutumisesta, sillä ne antoivat lapselle mahdollisuuden kokea normaalia perhe-elämää sijoituksesta huolimatta (de Serres-Lafontaine & Poitras 2021).

5.2.2. Emotionaalisen sitoutumisen puute ja sen seuraukset

Aineisto toi kuitenkin esiin myös tilanteita, joissa emotionaalista sitoutumista ei ilmennyt. Passiivisuus, aloitteiden puuttuminen ja yhteydenpidon laiminlyönti heikensivät lapsen kokemusta huoltajan läsnäolosta (Lecompte ym. 2023). Erityisen kuormittavia olivat tilanteet, joissa lapsi jäi odottamaan sovittua tapaamista, joka ei koskaan toteutunut huoltajan saapumatta jättämisen vuoksi (de Serres-Lafontaine & Poitras 2021). Tällaiset kokemukset olivat lapselle paitsi pettymyksiä myös merkkejä siitä, ettei hän voinut luottaa huoltajaansa. Toistuvina ne heikensivät lapsen kykyä kiinnittyä ja loivat kokemuksen hylätyksi tulemisesta.

Emotionaalisen sitoutumisen puute näkyi myös huoltajien asenteissa. Teixeira ym. kuvaavat (2022) tilanteita, joissa huoltajat keskittyivät ensisijaisesti omiin ongelmiinsa – esimerkiksi päihteiden käyttöön tai mielenterveyden haasteisiin – lapsen tarpeiden jäädessä taka-alalle. Vaikka tällaisissa tapauksissa kyse ei aina ollut välinpitämättömyydestä, vaan voimavarojen puutteesta, lapsen näkökulmasta tilanne oli sama: hän jäi vaille emotionaalista turvaa ja jatkuvuutta. Tämä heikensi perheen jälleenyhdistämisen mahdollisuuksia merkittävästi, sillä lapsi ei voinut kokea huoltajaansa luotettavana hoivaajana.

5.2.3. Prosessiluonne ja dynaamisuus

Yksi keskeinen havainto aineistossa oli emotionaalisen sitoutumisen prosessiluonne. Sitoutuminen ei ollut pysyvä tila, vaan se muuttui ajan myötä. Joillekin huoltajille huostaanotto toimi käännekohtana, joka lisäsi halua panostaa lapseen ja vahvistaa suhdetta häneen (Lecompte ym. 2023). Näissä tapauksissa huoltajat pystyivät hyödyntämään tarjottuja palveluja ja tukea, ja heidän sitoutumisensa vahvistui prosessin edetessä. Toisille huostaanotto merkitsi kuitenkin etääntymistä, kiinnostuksen vähenemistä ja jopa täydellistä vetäytymistä (Font ym. 2019).

Sitoutumisen prosessiluonne teki siitä vaikeasti arvioitavan ilmiön. Yksittäinen onnistunut tapaaminen ei välttämättä kertonut pitkäaikaisesta sitoutumisesta, ja toisaalta väliaikainen passiivisuus ei aina tarkoittanut pysyvää luopumista. Sitjes-Figueras ym. korostavat (2025), että sitoutumista tulisi tarkastella pitkäjänteisesti ja huomioida sekä lapsen että huoltajan muuttuvat elämäntilanteet. Tämä vaatii sosiaalityöltä herkkyyttä ja jatkuvaa arviointia sekä

valmiutta tarjota tukea, joka vahvistaisi sitoutumista pidemmällä aikavälillä (Lecompte ym. 2023).

5.2.4. Lapsen näkökulma

Lapsen näkökulma emotionaaliseen sitoutumiseen oli aineistossa vahvasti esillä. Lapset kuvasivat, että pienetkin teot – huoltajan soitto, viesti tai kiinnostus heidän kuulumisistaan – olivat merkityksellisiä ja loivat kokemuksen turvallisuudesta (Teixeira ym. 2022). Lapselle tärkeintä ei ollut aina huoltajan fyysinen läsnäolo, vaan tunne siitä, että hän oli tärkeä ja rakastettu. Jos tällaisia osoituksia ei ollut, lapsi koki irrallisuutta sekä huoltajasta että sijaishuollosta (Lecompte ym. 2023). Tämä heikensi hänen kykyään luottaa tulevaisuuteen ja vaikeutti kiinnittymistä myös sen hetkisiin ihmissuhteisiin.

Aineistossa nousi esiin myös lapsen kokemus epäselvyydestä ja häpeästä, jos huoltaja ei osoittanut sitoutumista. Lapset joutuivat joskus selittämään ystävilleen ja muille aikuisille, miksi he eivät asuneet huoltajansa kanssa, ja jos huoltaja ei osoittanut kiinnostusta, lapsi saattoi kokea ulkopuolisuutta ja häpeää (esim. de Serres-Lafontaine & Poitras 2021). Tämä vaikutti suoraan lapsen minäkuvaan ja sosiaaliseen identiteettiin. Näin emotionaalisen sitoutumisen puute ei heikentänyt vain perheen jälleenyhdistämisen mahdollisuuksia, vaan sillä oli myös pitkäkestoisia vaikutuksia lapsen psyykkiseen hyvinvointiin.

5.2.5. Ylisukupolvinen näkökulma

Emotionaalisen sitoutumisen ja sen puutteen vaikutukset ulottuivat myös sukupolvien yli (esim. LaBrenz ym. 2025). Aineisto osoitti, että lapsi, joka koki huoltajansa johdonmukaisesti läsnä olevaksi ja välittäväksi, oppi mallin turvallisuudesta kiintymyksestä ja vastuullisesta vanhemmuudesta (Teixeira ym. 2022). Tämä loi pohjaa sille, että hän voisi aikuisena tarjota samanlaista pysyvyyttä omille lapsilleen. Vastaavasti lapsi, joka kasvoi kokemuksessa, ettei huoltaja ollut emotionaalisesti sitoutunut, saattoi sisäistää mallin, jossa läheiset ihmissuhteet näyttäytyivät epäluotettavina ja katkonaisina (Lecompte ym. 2023). Tämä lisäsi riskiä, että myös hänen omassa aikuisuudessaan ja vanhemmuudessaan jatkuvuus jäisi puutteelliseksi.

Tämä ylisukupolvinen ulottuvuus tekee emotionaalisen sitoutumisesta erityisen merkittävän tarkastelun kohteen. Kyse ei ole vain tämän hetken jälleenyhdistämisen onnistumisesta, vaan myös siitä, millaisia malleja lapsi kantaa mukanaan tulevaisuuteen. Näin emotionaalinen

sitoutuminen kietoutuu osaksi laajempaa yhteiskunnallista tehtävää, jossa pyritään katkaisemaan huono-osaisuuden ja turvattomuuden ylisukupolvista siirtymää (Font ym. 2019).

Emotionaalinen sitoutuminen lapseen osoittautui aineistossa perheen jälleenyhdistämisen onnistumisen välttämättömäksi edellytykseksi. Se ei rakentunut pelkästään muodollisesta vanhemmuudesta tai osallistumisesta virallisiin prosesseihin, vaan ennen kaikkea lapsen kokemuksesta, että hän oli huoltajalleen tärkeä ja rakastettu (Sitjes-Figueras ym. 2025).

Emotionaalinen sitoutuminen näkyi konkreettisina tekoina, kuten aktiivisena yhteydenpitona ja osallistumisena lapsen asioihin, mutta sen ydin oli huoltajan halussa olla lapsen elämässä läsnä johdonmukaisesti ja kantaa vastuuta.

Sitoutumattomuus puolestaan heikensi lapsen luottamusta, lisäsi irrallisuuden kokemusta ja vaikeutti kiintymyssuhteiden rakentumista (Leompte ym. 2023). Sen seuraukset näkyivät niin yksilö- kuin ylisukupolvisella tasolla. Koska emotionaalinen sitoutuminen on prosessiluonteista ja altis muutoksille, sen arviointi ja tukeminen edellyttävät sosiaalityöntekijältä pitkäjänteisyyttä ja herkkyyttä (Tucker ym. 2025). Lapsen näkökulmasta emotionaalinen sitoutuminen oli lopulta ratkaisevaa: se loi perustan turvallisuudelle ja pysyvyydelle, jotka tekivät jälleenyhdistämisestä mahdollista ja kestävä (Esposito ym. 2022).

5.3. Sitoutumattomuuden seuraukset ja riskit

Huoltajien sitoutumattomuus huostaanoton jälkeiseen prosessiin näyttäytyi aineistossa moniulotteisena ilmiönä, jonka seuraukset ulottuivat lapsen arjesta aina institutionaaliselle ja ylisukupolviselle tasolle (Font ym. 2019). Sitoutumattomuus ei ilmennyt vain passiivisuutena, vaan se saattoi näkyä toistuvasti tapaamisten väliin jättämisenä, yhteydenpidon laiminlyöntinä, yhteistyön välttelynä tai viranomaisten tarjoamasta tuesta kieltäytymisenä (Sitjes Figueras ym. 2025). Nämä käyttäytymisen muodot heijastuivat voimakkaasti lapsen kokemuksiin ja rakensivat kokonaisuuden, jossa epäluottamus, epävarmuus ja jatkuvuuden katkeaminen kasvoivat ajan myötä. LaBrenz ym. (2024) nousivat esille vahvan viestin siitä, että huoltajien kyvyttömyys tai haluttomuus sitoutua ei jäänyt vain heidän omaksi ongelmakseen, vaan sillä oli seurauksia, jotka heikensivät perheen jälleenyhdistämisen mahdollisuuksia ja kuormittivat myös sosiaalityön järjestelmää.

Yksi keskeisimmistä seurauksista oli toistuvien sijoitusten lisääntyminen (esim. Esposito ym. 2022). Kun huoltaja ei kyennyt osoittamaan johdonmukaista sitoutumista lapseen ja yhteistyöhön, perheen jälleenyhdistämisyrietykset epäonnistuivat ja lapsi palautui sijaishuoltoon (Tucker ym. 2025). Nämä siirtymät eivät olleet pelkästään hallinnollisia ratkaisuja, vaan ne merkitsivät lapselle suuria elämänmuutoksia, uusien ihmissuhteiden rakentamista ja vanhoista luopumista (esim. Teixeira 2022). Jokainen epäonnistunut paluu lisäsi kokemusta epävakaudesta ja vähensi lapsen luottamusta siihen, että hänen tulevaisuutensa olisi turvattu. Pitkittynyt epävarmuus heijastui arkeen monin tavoin: se vaikeutti koulunkäyntiä, heikensi keskittymiskykyä ja loi epävarmuutta myös ystävyysuhteissa. Toistuvat siirtymät tekivät lapsen elämästä jatkuvasti muuttuvaa, mikä esti kiinnittymisen pysyviin yhteisöihin (Font ym. 2019).

Sitoutumattomuus murensi myös lapsen luottamusta huoltajaan ja laajemmin aikuisiin hänen ympärillään. Tutkimuksissa kuvattiin erityisesti tilanteita, joissa lapsi joutui toistuvasti pettymään odottaessaan tapaamisia, jotka eivät koskaan toteutuneet (de Serres-Lafontaine & Poitras 2021). Nämä kokemukset eivät olleet vain yksittäisiä hetkiä, vaan ne kietoutuivat lapsen arkeen ja muokkasivat hänen käsitystään omasta merkityksellisyydestään huoltajalleen. Kun lapsi joutui toistuvasti huomaamaan, ettei huoltajaan voinut luottaa, pettymys siirtyi myös muihin suhteisiin: epäluottamus alkoi kohdistua sijaishuollon työntekijöihin, opettajiin ja muihin aikuisiin (Sitjes-Figueras ym. 2025). Luottamuspula vaikutti suoraan lapsen kykyyn muodostaa uusia kiintymyssuhteita, ja sen seuraukset näkyivät pitkälle hänen sosiaalisessa ja psyykkisessä kehityksessään.

Huoltajien sitoutumattomuus ei vaikuttanut vain lapsen ja huoltajan suhteeseen, vaan se kavensi myös lapsen yhteyksiä laajempaan perheverkostoon. Aineiston mukaan sitoutumattomat huoltajat eivät usein tukeneet lapsen yhteydenpitoa sisaruksiin, isovanhempiin tai muihin sukulaisiin (LaBrenz ym. 2025). Tämä johti sosiaalisen verkoston kaventumiseen ja lisäsi lapsen irrallisuuden kokemusta. Kun kosketus perheeseen ja sukuun katkesi, lapsen identiteetin rakentuminen vaikeutui. Hän saattoi kokea juurettomuutta, ja omaan perhehistoriaan liittyvä tieto jäi puutteelliseksi. Näin sitoutumattomuus heijastui lapsen kykyyn hahmottaa paikkaansa perheessä ja yhteiskunnassa. Joissakin tutkimuksissa lapset kuvasivat joutuneensa selittämään muille, miksi he eivät asuneet huoltajiensa kanssa, ja kokivat huoltajan välinpitämättömyyden lisäävän häpeän ja ulkopuolisuuden tunteita (Lecompte ym. 2023).

Institutionaalisella tasolla sitoutumattomuus vaikeutti lastensuojelun prosessien etenemistä ja lisäsi järjestelmän kuormitusta. Sosiaalityöntekijöiden tehtävänä on arvioida, voidaanko lapsi palauttaa kotiin vai tulisiko sijaishuollosta tehdä pysyvämpi ratkaisu. Kun huoltaja ei osoittanut sitoutumista, päätöksenteko muuttui hankalaksi ja prosessit venyivät (esim. Sitjes-Figueras ym. 2025). Pitkittyneet prosessit lisäsivät lapsen epävarmuutta, sillä hän jäi odottamaan ratkaisuja, joita ei tehty. Samalla sosiaalityöntekijät joutuivat tasapainoilemaan lapsen edun ja huoltajan oikeuksien välillä (Tucker ym. 2025). Tämä luo institutionaalisen riskin: järjestelmä ei kykene turvaamaan lapsen pysyvyyttä ajoissa. Toisin sanoen sitoutumattomuus ei ole vain perheen sisäinen ongelma, vaan se vaikutti koko lastensuojelun kykyyn toteuttaa perustehtävänsä lapsen edun turvaajana.

Aineistossa tuotiin esiin myös lapsen psyykkinen kuormitus, joka liittyi sitoutumattomuuteen. Lapsi, joka koki itsensä toistuvasti hylätyksi ja pettyi huoltajan tekoihin tai tekemättä jättämisiin, altistui ahdistukselle, masennukselle ja käyttäytymisen ongelmille (esim. Labrenz ym. 2025). Psyykkinen kuormitus ei syntynyt pelkästään yksittäisistä pettymyksistä, vaan se kasvoi ajan myötä jatkuvasta epävarmuudesta ja siitä, ettei lapsi voinut luottaa huoltajan pysyvyyteen. Pitkittynyt epävarmuus heikensi lapsen kykyä suunnitella tulevaisuutta ja loi kokemuksen, ettei hänen elämässään ollut turvaa eikä jatkuvuutta.

Ylisukupolvisessa tarkastelussa sitoutumattomuuden riskit syvenivät entisestään (Font ym. 2018). Aineistossa nostettiin esiin, että lapsi, joka kasvoi kokemuksessa huoltajan sitoutumattomuudesta, saattoi sisäistää mallin, jossa vastuun kantamisen sijaan ongelmia kohdatessa vetäydytään (de Serres-Lafontaine & Poitras 2021). Tällainen malli siirtyi herkästi sukupolvelta toiselle ja altisti myös seuraavia sukupolvia lastensuojelun asiakkuuksille. Toisaalta sitoutumattomuuden ei nähty olevan vain yksilön valinta, vaan usein taustalla oli huoltajan omien voimavarojen puute, elämänhallinnan ongelmat tai omassa lapsuudessa koettu sitoutumattomuus (Esposito ym. 2022). Näin sitoutumattomuuden riskit kietoutuivat yhteen ylisukupolvisten haasteiden kanssa ja loivat noidankehän, jonka katkaiseminen oli vaikeaa ilman ulkopuolista tukea.

Kaiken kaikkiaan aineisto osoitti, että huoltajien sitoutumattomuus ei ollut vain jälleenyhdistämisen este, vaan laaja riskitekijä, joka vaikutti lapsen hyvinvointiin, perhesuhteisiin ja lastensuojelun järjestelmään. Yksilötasolla se heikensi lapsen luottamusta ja lisäsi psyykkistä kuormitusta. Perhetasolla se kavensi sosiaalisia verkostoja ja vaikeutti

identiteetin rakentumista. Institutionaalisella tasolla se pitkittyi prosesseja ja kuormitti sosiaalityötä. Ylisukupolvisesti se saattoi siirtyä mallina, joka altisti uusia sukupolvia samoille riskeille. Näin sitoutumattomuus rakentui moniulotteiseksi ilmiöksi, joka haastoi sekä lapsen henkilökohtaisen kehityksen että koko lastensuojelun järjestelmän kyvyn toteuttaa perustehtävänsä.

5.4. Sitoutumisen ja pysyvyyden välinen yhteys

Huoltajien sitoutumisen ja lapsen kokemuksen pysyvyydestä voidaan nähdä olevan vahvasti kytköksissä toisiinsa. Pysyvyys ei lapsen näkökulmasta tarkoita vain fyysistä tai maantieteellistä jatkuvuutta, kuten samaa kotia tai koulua, vaan se rakentuu syvemmistä kokemuksista: tunne siitä, että elämässä on luotettavia ja pysyviä aikuisia, ihmissuhteiden jatkuvuus sekä se, että lapsi voi kokea olevansa tärkeä ja rakastettu huolimatta ulkoisista muutoksista (de Serres-Lafontaine & Poitras 2021). Aineiston perusteella juuri huoltajien sitoutuminen oli ratkaiseva tekijä sen kannalta, vahvistuiko vai heikkenikö lapsen kokemus pysyvyydestä huostaanoton aikana ja sen jälkeen (Tucker ym. 2025). Sitoutuneisuus tarjosi lapselle turvaverkon, joka teki mahdolliseksi kokea jatkuvuutta myös muuttuvissa olosuhteissa, kun taas sitoutumattomuus loi epävarmuutta, katkonaisuutta ja altisti lapsen toistuville sijoituksille.

Emotionaalisen pysyvyyden näkökulmasta huoltajan sitoutuminen lapseen osoittautui olennaiseksi. Sitjes- Figueras ym. (2025) toivat esille, että lapsi saattoi kokea elämänsä jossain määrin pysyväksi, vaikka hänen sijoituspaikkansa vaihtuivat useaan otteeseen, jos huoltaja säilyi johdonmukaisesti hänen elämässään läsnä ja osoitti kiinnostusta lapsen arkeen. Tällainen johdonmukaisuus saattoi ilmetä toistuvana yhteydenpitona, osallistumisena lapsen asioiden käsittelyyn tai muina konkreettisina tekoina, jotka osoittivat huolenpitoa ja välittämistä. Nämä kokemukset loivat lapselle tunteen jatkuvuudesta ja turvasta. Jos sen sijaan huoltaja vetäytyi eikä osoittanut kiinnostusta, lapsen kokemus pysyvyydestä jäi hauraaksi, vaikka sijaishuollossa olisi pyritty luomaan vakaita puitteita hänen elämälleen. Näin ollen sitoutumisen puute heikensi lapsen kykyä rakentaa luottamusta tulevaisuuteen ja lisäsi epävarmuutta, joka heijastui hänen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiinsa.

Pysyvyys ei kuitenkaan rakentunut pelkästään lapsen ja huoltajan välisessä suhteessa, vaan sitoutuminen ulottui myös laajempiin sosiaalisiin verkostoihin. Sitoutuneet huoltajat tukivat

usein aktiivisesti lapsen yhteyksiä sisaruksiin, isovanhempiin ja muihin merkittäviin sukulaisiin (LaBrenz ym. 2024). Tämä mahdollisti sen, että lapsi säilytti siteet omaan perheeseensä ja sukuunsa, mikä vahvisti hänen identiteettiään ja kuulumisen tunnettaan. Lapsen kokemus siitä, että hän on osa suurempaa kokonaisuutta, on tärkeä pysyvyyden perusta, erityisesti silloin, kun elämä sijaishuollossa on muuten muuttuvaa. Jos huoltaja ei ollut sitoutunut, nämä suhteet katkesivat usein, ja lapsi jäi irrallisemmaksi omasta perhetaustastaan. Tämä lisäsi juurettomuuden kokemusta ja vaikeutti lapsen identiteetin rakentumista. Näin sitoutuminen ei tukenut vain yksilöllistä lapsi- vanhempi -suhdetta, vaan se vaikutti myös laajemmin lapsen sosiaaliin ja kulttuurisiin juuriin.

Institutionaalisella tasolla sitoutumisen ja pysyvyyden yhteys näkyi erityisesti siinä, miten sosiaalityöntekijät arvioivat perheen jälleenyhdistämisen mahdollisuuksia. Aineistossa korostettiin, että huoltajat, jotka kykenivät osoittamaan pitkäjänteistä sitoutumista ja valmiutta vastata lapsen tarpeisiin, nähtiin todennäköisemmin valmiina huostaanoton purkuun (Tucker ym. 2025). Tämä loi lapselle juridisen pysyvyyden biologisessa perheessä. Jos sitoutumista ei ollut, sosiaalityöntekijät puolestaan joutuivat usein arvioimaan, että lapsen etu oli turvata pysyvämpi ratkaisu sijaishuollon kautta. Näissä tapauksissa pysyvyyden rakentuminen siirtyi biologisen perheen ulkopuolelle. Näin ollen huoltajien sitoutuminen vaikutti suoraan siihen, millaisia juridisia ratkaisuja lapsen elämässä tehtiin ja millaisia mahdollisuuksia lapsella oli kokea pysyvyyttä joko biologisessa perheessä tai sen ulkopuolella.

Katkonainen pysyvyys nousi aineistossa esiin tilanteissa, joissa huoltajien sitoutuminen oli vähäistä tai epäjohtonmukaista. Epäonnistuneet kotiutumisyrietykset johtivat siihen, että lapsi joutui useisiin peräkkäisiin sijoituksiin, mikä teki hänen elämästään jatkuvasti muuttuvaa ja epävarmaa (Teixeira ym. 2022). Nämä toistuvat siirtymät estivät lasta kiinnittymästä pysyviin ihmissuhteisiin ja loivat kokemuksen, ettei elämässä ollut luotettavia aikuisia, joihin voisi turvautua. Lecompte ym. tutkimuksessa (2023) kuvattiin, että lapset menettivät luottamuksensa paitsi huoltajaan myös laajemmin aikuisiin heidän elämässään. Tämä vaikutti kielteisesti heidän kykyynsä muodostaa pitkäaikaisia kiintymyssuhteita ja heikensi identiteetin kehitystä. Katkonainen pysyvyys ei siis tarkoittanut vain käytännöllisiä siirtymiä paikasta toiseen, vaan se oli kokonaisvaltainen kokemus epävarmuudesta, joka jätti jälkiä lapsen kehitykseen.

Lapsen näkökulma pysyvyyteen korostui aineistossa vahvasti. Lapset kuvasivat, että pienetkin sitoutumisen eleet, kuten huoltajan soitto, viesti tai kiinnostus heidän koulunkäynnistään, olivat merkityksellisiä ja vahvistivat heidän kokemustaan siitä, että huoltaja pysyi heidän elämässään mukana (de Serres-Lafontaine & Poitras 2021). Näillä teoilla oli suuri symbolinen arvo: ne viestittivät lapselle, että hän oli tärkeä, ja loivat tunteen jatkuvuudesta. Jos tällaisia eleitä ei ollut, lapsi koki irrallisuutta sekä biologisesta perheestään että sijaishuollosta. Tämä lisäsi epävarmuutta tulevaisuudesta ja heikensi luottamusta siihen, että perheen jälleenyhdistäminen voisi onnistua. Lapsen näkökulmasta pysyvyys ei siis ollut hallinnollinen päätös tai viranomaisratkaisu, vaan kokemus siitä, että hänellä on perhe, joka välittää ja pysyy rinnalla myös vaikeina aikoina.

Ylisukupolvisessa tarkastelussa sitoutumisen ja pysyvyyden välinen yhteys sai vielä syvempiä ulottuvuuksia. Lapsi, joka kasvoi kokemuksessa siitä, että hänen huoltaja pysyi sitoutuneena huolimatta haasteista, oppi mallin vastuullisesta ja kestävästä huoltajuudesta (Labrenz ym. 2025). Tämä loi pohjaa sille, että hän voisi aikuisena tarjota samanlaista pysyvyyttä omille lapsilleen. Vastaavasti lapsi, jonka kokemus pysyvyydestä jäi katkonaiseksi huoltajien sitoutumattomuuden vuoksi, saattoi sisäistää mallin, jossa vastuuta ei kanneta johdonmukaisesti. Tämä lisäsi riskiä siitä, että seuraavakin sukupolvi kohtaa lastensuojelun asiakkuuden. Näin sitoutumisen ja pysyvyyden yhteys ei ollut vain tämän hetken kysymys, vaan se ulottui myös pitkälle tulevaisuuteen ja sukupolvien jatkumoon.

Yhteenvedon voidaan todeta, että sitoutuminen ja pysyvyys kietoutuvat toisiinsa tiiviisti. Huoltajien sitoutuminen ei ainoastaan tue jälleenyhdistämisen onnistumista, vaan se luo lapselle perustan emotionaaliseen turvallisuuteen, sosiaalisten suhteiden jatkuvuuteen ja identiteetin rakentumiselle. Sitoutumattomuus puolestaan murentaa nämä peruspilarit, luo katkonaisuutta ja altistaa lapsen epävarmuudelle sekä toistuville sijoituksille. Aineisto osoitti, että lapsen kokema pysyvyys rakentuu ennen kaikkea siitä, että hänellä on huoltaja, joka pysyy hänen rinnallaan, vaikka ulkoiset olosuhteet muuttuisivat. Tämä tekee huoltajien sitoutumisesta keskeisen edellytyksen lapsen hyvinvoinnille ja kestävälle perheen jälleenyhdistämiselle.

Taulukko 2 Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen keskeiset tulokset

Teema	Keskeiset havainnot	Sitoutumisen merkitys	Vaikutus perheen jälleenyhdistämiseen
Sitoutuminen yhteistyöhön sijaishuollon kanssa	Palvelunjärjestelmän pirstaleisuus, resurssipula ja sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus haastavat sitoutumista. Kun taas vahvistavana elementtinä nousee asiakkaan arvostava kohtaaminen ja huoltajan aktiivinen kuuleminen ja mahdollisuus osallistua.	Tässä teemassa sitoutuminen on vastavuoroista ja sitä tukevat palvelujärjestelmän vankat rakenteet ja työntekijöiden asenteet. Huoltajan sitoutuminen työskentelyyn luo mahdollisuuden perheen jälleenyhdistämiselle	Johdonmukainen yhteistyö huoltajan ja sijaishuollon kanssa luo edellytykset muutokselle. Sitoutumattomuus hidastaa tai jopa estää prosessin etenemistä.
Emotionaalinen sitoutuminen lapseen	Aktiivinen yhteydenpito, välittämisen osoittaminen teoin ja läsnäolona, vastuun kantaminen ja osallisuus vahvistivat emotionaalista sitoutumista. Tapaamisten laiminlyöminen, passiivisuus heikensi emotionaalista sitoutumista.	Emotionaalinen kiintyminen ratkaisee lapsen kokemuksen turvallisuudesta ja tämä vaikuttaa merkittävästi perheen jälleenyhdistämiseen. Emotionaalinen sitoutuminen nousi toistuvasti esille ja sen vaikutus jokaisessa teemassa.	Vahva emotionaalinen sitoutuminen mahdollistaa lapsen pysyvän paluun huoltajan luokse. Sitoutumattomuus johtaa luottamuspulaan ja altistaa lasta uusiin sijoituksiin
Sitoutumattomuuden seuraukset ja riskit	Sitoutumattomuus johtaa toistuviin sijoituksiin, lapsen pettymiseen, perhesuhteiden katkeamiseen ja identiteetin rakentumisen haasteisiin	Sitoutumattomuus ei ole vain yksilön haaste vaan se vaikuttaa riskejä ylisukupolisesti.	Jälleenyhdistämisen mahdollisuudet arvioidaan heikoksi, jolloin lapsen tilanteeseen lähdetään etsimään pysyvämpiä ratkaisuja
Sitoutumisen ja pysyvyyden välinen yhteys	Pysyvyys rakentuu emotionaalista suhteista ja sosiaalisten suhteiden jatkuvuudesta. Jatkuvuus ei siis perustu vain fyysiseen ympäristöön	Huoltajan sitoutuminen mahdollistaa pysyvyyden kokemusta lapselle myös muutoksissa	Sitoutuminen tekee perheen jälleenyhdistämisestä realistisen. Kun taas sitoutumattomuus vahvistaa epävarmuutta ja tilanteen katkonaisuutta

6. Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen keskeisenä tavoitteena oli selvittää, millä tavoin huoltajien sitoutuminen näkyy perheen jälleenyhdistämisen onnistumisessa huostaanoton jälkeen. Aineistoon perustuvat analyysit toivat esiin, että sitoutuminen on moniulotteinen ilmiö, joka rakentuu yhtä aikaa huoltajan ja lapsen välisestä suhteesta, huoltajan kyvystä ja halusta tehdä yhteistyötä sijaishuollon sekä sosiaalityöntekijän kanssa, ja niistä institutionaalisista puitteista, joita palvelujärjestelmä tarjoaa. Sitoutuminen ei siten ole yksinomaan huoltajan henkilökohtainen ominaisuus tai valinta, vaan se muodostuu vuorovaikutuksessa laajemman sosiaalisen ja institutionaalisen kontekstin kanssa.

Ensimmäisenä teemana (5.1.) tarkasteltiin sitoutumista yhteistyöhön sijaishuollon ja sosiaalityöntekijän kanssa. Tulosten perusteella tämä ulottuvuus oli keskeinen edellytys jälleenyhdistämisen onnistumiselle. Palvelujärjestelmän pirstaleisuus, resurssien rajallisuus ja työntekijöiden vaihtuvuus kuitenkin loivat esteitä, jotka heikensivät huoltajien kykyä ja halua sitoutua. Toisaalta arvostava kohtaaminen ja johdonmukainen yhteistyö vahvistivat huoltajien kokemusta osallisuudesta ja loivat pohjan sitoutumiselle.

Toinen keskeinen teema (5.2.) liittyi emotionaaliseen sitoutumiseen lapseen. Tämä ulottuvuus nousi ratkaisevaksi perheen jälleenyhdistämisen onnistumiselle, sillä lapsen näkökulmasta turvallisuus ja pysyvyys rakentuvat ensisijaisesti huoltajan johdonmukaisesta välittämisestä ja läsnäolosta. Emotionaalisen sitoutumisen puute ilmeni esimerkiksi passiivisuutena, tapaamisten väliin jättämisenä ja lapsen tarpeiden sivuuttamisena. Nämä kokemukset rapauttivat lapsen luottamusta ja heikensivät perheen jälleenyhdistämisen mahdollisuuksia merkittävästi.

Kolmas teema (5.3.) toi esiin sitoutumattomuuden seuraukset ja riskit. Huoltajien sitoutumattomuus ei näyttäytynyt vain yksilöllisenä ongelmana, vaan sillä oli laajempia vaikutuksia lapsen kehitykseen, kiintymyssuhteisiin ja sosiaaliseen identiteettiin. Se johti usein toistuviin sijoituksiin, perhesuhteiden katkeamiseen ja lapsen kokemukseen irrallisuudesta. Lisäksi se kuormitti sosiaalityöntekijöitä ja vaikeutti heidän mahdollisuuksiaan tehdä päätöksiä lapsen edun turvaamiseksi.

Neljäs teema (5.4.) käsitteli sitoutumisen ja pysyvyyden välistä yhteyttä. Tulokset osoittivat, että lapsen kokema pysyvyys ei ollut sidottu pelkästään fyysiseen ympäristöön, vaan se

rakentui ennen kaikkea emotionaalisen turvallisuuden ja jatkuvien ihmissuhteiden varaan. Huoltajien sitoutuminen mahdollisti pysyvyyden kokemuksen, vaikka lapsen sijoituspaikka olisi vaihtunut useasti. Sitoutumattomuus puolestaan johti katkonaisiin suhteisiin, epävarmuuteen ja lapsen luottamuksen menetykseen.

Tutkimuskysymykset “millaisena huoltajien sitoutuminen näyttäytyy perheen jälleenyhdistämisen onnistumisessa huostaanoton jälkeen” ja “millaisia huoltajien sitoutumista edistäviä ja estäviä tekijöitä voidaan paikantaa.” antoi monitasoisen mahdollisuuden tarkastella aineistoa. Huoltajien sitoutuminen vaikutti ratkaisevasti siihen, voitiinko jälleenyhdistämistä pitää realistisena tavoitteena. Sitoutumisen muodot – yhteistyöhön sitoutuminen ja emotionaalinen sitoutuminen lapseen – täydensivät toisiaan. Jos jompikumpi jäi puutteelliseksi, jälleenyhdistämisen onnistumisen todennäköisyys heikkeni merkittävästi.

Sitoutuminen yhteistyöhön sijaishuollon ja sosiaalityön kanssa mahdollisti sen, että huoltaja sai tukea muutokseen ja pystyi osoittamaan kykynsä vastata lapsen tarpeisiin. Emotionaalinen sitoutuminen lapseen puolestaan loi pohjan lapsen luottamukselle ja turvallisuudelle. Yhdessä nämä ulottuvuudet tekivät jälleenyhdistämisestä uskottavan ja kestävämmän vaihtoehdon. Jos huoltaja ei sitoutunut yhteistyöhön, hänen mahdollisuutensa osoittaa muutosta jäivät rajallisiksi. Jos taas emotionaalinen sitoutuminen puuttui, lapsi ei voinut kokea suhdetta huoltajaansa pysyväksi, jolloin huostaanoton purkaminen ei ollut lapsen edun mukaista.

Näin ollen tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että huoltajien sitoutuminen on jälleenyhdistämisen onnistumisen keskeisin edellytys. Sitoutuminen ei kuitenkaan ole yksinomaan huoltajan vastuulla, vaan sen toteutuminen on yhteydessä siihen, millaisia rakenteita, resursseja ja vuorovaikutusta lastensuojelun palvelujärjestelmä pystyy tarjoamaan.

6.1. Pohdinta

Tulokset nostavat esiin kysymyksen lapsen oikeudesta pysyvyyteen ja turvallisuuteen. Jos huoltajan sitoutuminen jää vähäiseksi, lapsen elämässä korostuvat epävarmuus ja katkonaiset suhteet. Tämä ei ole ainoastaan lyhyen aikavälin haaste, vaan sillä on pitkäkestoisia seurauksia lapsen kehitykselle ja kiintymyssuhteiden muodostumiselle (Sinkkonen 2004). Sitoutumattomuus voi vaikuttaa myös ylisukupolvisesti: lapsi, joka kasvaa epävarmuuden ja

irralisuuden kokemuksissa, voi aikuisena kohdata vaikeuksia sitoutua omiin ihmissuhteisiinsa ja vanhemmuuteen (Pajulo & Kalland 2008).

Sitoutumisen tukeminen on näin ollen keskeinen lastensuojelun tehtävä. Se edellyttää paitsi yksilöllistä työskentelyä huoltajien kanssa myös rakenteellisia ratkaisuja, jotka vähentävät palvelujärjestelmän pirstaleisuutta, lisäävät resurssien riittävyttä ja takaavat työntekijöiden pysyvyyden (Hoikkala & Heinonen 2013). Lisäksi työntekijöiden ammatillinen asenne ja kyky kohdata huoltajat arvostavasti ovat ratkaisevia. Huoltajan kokemus siitä, että hän on edelleen merkityksellinen osa lapsen elämää, vahvistaa sitoutumista ja luo pohjaa onnistuneelle jälleenyhdistämiselle.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan esittää useita kehittämissuhteita. Ensimmäinen palvelujärjestelmän tulisi tarjota huoltajille johdonmukaisia ja selkeitä tukipolkuja, jotka vähentävät pirstaleisuutta ja ristiriitaisia viestejä. Toiseksi resursseja tulisi vahvistaa, jotta sosiaalityöntekijöillä olisi aikaa kohdata perheet riittävästi ja rakentaa luottamuksellisia suhteita. Kolmanneksi työntekijöiden pysyvyyttä tulisi edistää, jotta huoltajat eivät joutuisi aloittamaan yhteistyötä aina uudelleen. Neljänneksi työntekijöiden ammatilliseen koulutukseen tulisi sisällyttää entistä vahvemmin arvostavan kohtaamisen ja dialogisuuden merkitys.

Lisäksi olisi tärkeää kehittää menetelmiä, joilla huoltajien emotionaalista sitoutumista voidaan tukea. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi perheterapian tarjoamista, vanhemmuuden tukiryhmiä tai interventioita, jotka vahvistavat huoltajan kykyä asettua lapsen näkökulmaan. Lapsen osallisuuden vahvistaminen on niin ikään keskeistä: kun lapsen ääni kuuluu prosessissa, huoltajat voivat paremmin ymmärtää, mitä lapsi heiltä tarvitsee.

Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että perheen jälleenyhdistämisen onnistuminen huostaanoton jälkeen riippuu ratkaisevasti huoltajien sitoutumisesta. Sitoutuminen on moniulotteista ja sisältää sekä yhteistyöhön että lapsen kiinnittymiseen liittyviä ulottuvuuksia. Sitoutumattomuus ei ole vain huoltajan henkilökohtainen ongelma, vaan se on yhteydessä laajempiin rakenteellisiin ja institutionaalisiin tekijöihin. Lapsen näkökulmasta huoltajan sitoutuminen on kuitenkin lopulta ratkaisevaa: se luo perustan turvallisuudelle, pysyvyydelle ja luottamukselle, jotka tekevät jälleenyhdistämisestä mahdollista ja kestävä.

6.2. Tutkielman rajoitukset

Tutkimuksen asetelma rajaa tutkimuksen ulkopuolelle haastavat kiintymyssuhteet, sillä sitoutuminen on näissä tilanteissa kompleksisempaa ja vaatii laajempaa aiempaa tutkimusta, jotta tämä pystyttäisiin tämän tasoisessa tutkimuksessa huomioimaan. Tutkielman rajoitteet liittyvät ensisijaisesti aineistoon. Tutkimuksen koko aineisto muodostui kansainvälisistä artikkeleista, mikä on merkittävä huomio tuloksia esiteltäessä. Lastensuojelujärjestelmät vaihtelevat huomattavasti eri maiden välillä esimerkiksi lainsäädännön, resursoinnin, palvelurakenteen ja kulttuuristen käytäntöjen osalta. Tämän vuoksi tulosten suora soveltaminen suomalaiseen lastensuojeluun ei ole yksiselitteistä. Joissakin maissa esimerkiksi perheen jälleenyhdistäminen ei ole ensisijainen tavoite huostaanoton jälkeen, kun taas Suomessa se on keskeinen periaate. Tämä voi vaikuttaa siihen, millä tavoin huoltajien sitoutumista tutkitaan ja tulkitaan eri konteksteissa. On siis tärkeää huomioida, että vaikka aineisto tarjoaa arvokasta tietoa sitoutumisen merkityksestä yleisellä tasolla, sen tulkinta suomalaisen lastensuojelun näkökulmasta edellyttää kriittisyyttä.

Rajoitteena voidaan nähdä myös se, että aineisto koostui pääosin tutkimuksista, jotka tarkastelivat huoltajien näkemyksiä ja kokemuksia. Lapsen näkökulma, joka on lastensuojelutyössä keskeinen, jäi vähemmälle huomiolle. Vaikka osa tutkimuksista toi esiin lasten kokemuksia, niitä ei ollut analysoitu samalla tavalla kuin huoltajien sitoutumista. Tämä kaventaa ymmärrystä siitä, miten huoltajien sitoutuminen konkreettisesti vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja turvallisuuden tunteeseen.

On myös syytä huomioida, että vaikka analyysi toi esiin sitoutumisen monitasoisuuden, rajallinen aineisto saattoi jättää joitakin teemoja vähemmälle käsittelylle. Esimerkiksi ylisukupolvisuuden kysymykset nousivat esiin lähinnä teoreettisella tasolla, mutta empiiristä aineistoa tästä näkökulmasta oli vähemmän. Tämä osoittaa, että lisätutkimusta tarvittaisiin erityisesti siitä, miten huoltajien omat lapsuudenkokemukset ja kiintymyssuhteet vaikuttavat heidän kykyynsä sitoutua lapseensa huostaanoton jälkeen.

Lähteet

- Aldridge, J. (2014) Working with vulnerable groups in social research: dilemmas by default and design. *Qualitative research* 14 (1), 112–130.
- Aveyard, H. (2014) Doing a literature review in health and social care: a practical guide. *Maidenhead: McGraw -Hill Education.*
- Bardy, M. (2013) Lastensuojelun filosofia ja käytäntö. Teoksessa M. Bardy (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere.
- Bardy, M. & Heino, T. (2012): Lastensuojelun ytimissä: osattomuudesta osallisuuteen. Teoksessa: Söderholm, A. & Kivitie-Kallio, S. (toim.): Lapsen kaltoinkohtelu. Porvoo: Duodecim, 2012.
- Coughlan, M., & Cronin, P. (2017). *Doing a literature review in nursing, health and social care* (2nd ed.). Sage.
- de Serres-Lafontaine, A., & Poitras, K. (2024). Parenting during a child's placement: A systemic perspective on parental commitment. *Family Relations*, 73(2), 1423–1437.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A., & Kääriäinen, M. (2022). *Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen*. Lapin ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202301203939>
- Eriksson P. & Pösö T. (2021) Adoption from care in Finland: currently an uncommon alternative to foster care. Teoksessa (toim.) Tarja P., Marit S. & June T. Adoption from care. International perspectives on children's rights, family preservation and state intervention. Bristol University Press 2021.
- Esposito, T., Caldwell, J., Chabot, M., Delaye, A., Trocmé, N., Hélie, S., & Fallon, B. (2022). Reunification trajectories in Quebec: Acknowledging chronic family challenges to support stability. *Child abuse & neglect*, 130(Pt 3), 105437.

- Ferguson, C. J. (2009). An effect size primer: A guide for clinicians and researchers. *Professional Psychology: Research and Practice*, 40(5), 532–538. <https://doi.org/10.1037/a0015808>
- Font, S., Sattler, K., & Gershoff, E. (2018). When Home is Still Unsafe: From Family Reunification to Foster Care Reentry. *Journal of marriage and the family*, 80(5), 1333–1343.
- Forsell, M., Heino, T., & Kuoppala, T. (2018). *Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten sijoitusten kestot 2016: THL – Tilastoraportti 9|2018*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136279/Tr09_18.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Haine-Schlagel R. & Walsh NE. (2015) A review of parent participation engagement in child and family mental health treatment. *Clin Child Fam Psychol Rev*.
- Hakalehto, S. (2016) Johdatus lapsen oikeuksiin lastensuojelussa. Teoksessa (toim.) S. Hakalehto & V. Toivonen. Lapsen oikeudet lastensuojelussa. Hansaprint Oy.
- Helavirta, S. (2016) Lapsen asioista vastaaminen huostaanoton jälkeen sosiaalityöntekijöiden kuvaamana. Teoksessa (toim). R. Enroos, T. Heino & T. Pösö. Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Juvenes Print Oy. Tampere
- Hoikkala S. & Heinonen H. (2013) Samalla puolella? Näkökulmia perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa. Lastensuojelun keskusliitto.
- Hoikkala S., Kojo R., Tervo J. & Aaltonen T. (2017) Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli. Kohti lapsikeskeistä ja lapsenoikeusperustaista toimintatapaa. Työpaperi 19/2017. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Helsinki.
- Huhtanen, R. (2016) Vapaaehtoinen vai tahdonvastainen huostaanotto? Teoksessa (toim). R. Enroos, T. Heino & T. Pösö. Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Juvenes Print Oy. Tampere
- Hyvärinen, S. & Pösö, T. (2018) Johdanto. Teoksessa S. Hyvärinen & T. Pösö (toim.) Lasten haastattelu lastensuojelussa. PS-kustannus. Jyväskylä.

- Hämeen-Anttila, L. (2017) Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut. Teoksessa: A. Kananoja, M. Lähteinen, P. Marjamäki. (toim.) Sosiaalityön käsikirja. Tietosanoma Oy. Printon, Tallinna.
- Iivonen Esa (2016) Mikä on lapsen etu? Mannerheimin lastensuojeluliitto. Lapsemme-lehti.
- Kananoja, A., Lavikainen, M. & Oranen, M. (2013) Toimiva lastensuojelu selvitysryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Helsinki 2013.
- Kallio, T. (2006) Laadullinen review -tutkimus metodina ja yhteiskuntatieteellisenä lähestymistapana. *Hallinnon tutkimus* 25 (2), 18–28.
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S.-M., Pietilä, A.-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. (2013) Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25 (4), 291–301.
- Kuokka P. & Tarja (2016). Huostaanotot hallinto-oikeudessa: Päätöksentekijät arvioivat vanhempien ja lasten osallisuutta. Teoksessa Rosi Enroos, Tarja Heino & Tarja (toim.) Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Tampere: vastapaino, 52–71.
- Kuokkanen, J. (2018) Pysyvät ratkaisut sijaishuollossa – Katsaus Pohjoismaisiin käytäntöihin. Lastensuojelun keskusliitto, diaesitys 27.9.2018. Viitattu 19.8.2025
- LaBrenz, C. A., Agoglia, I. S., & Faulkner, M. (2025). Systemic family engagement to preserve and reunify families: Lessons from the U.S. and Chile. *Children and Youth Services Review*, 168, 108034.
- Lastensuojelun Keskusliitto. (2023a). *Liian hajanainen tuki vanhemmille estää perheiden jälleenyhdistämistä lastensuojelussa* [Lehdistötiedote]. STT
Info. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/8292535/liian-hajanainen-tuki-vanhemmille-estaa-perheiden-jalleenyhdistamista-lastensuojelussa?publisherId=1950>. Viitattu 15.9.2025
- Lastensuojelun Keskusliitto. (2023, b). *Nuoret tarvitsevat perheiden kanssa tehtävää työtä sijaishuollon aikana* [Lehdistötiedote]. STT
Info. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/22364561/nuoret-tarvitsevat-perheiden-kanssa-tehtavaa-tyota-sijaishuollon-aikana?publisherId=1950>. Viitattu 15.9.2025

- Lecompte, V., Pascuzzo, K., & Hélie, S. (2023). A look inside family reunification for children with attachment difficulties: An exploratory study. *Children and Youth Services Review, 154*, 107140.
- Lery, B., Malm, K. & McKlindon A. (2022) Engagement and Persistence in Child Welfare Services. *Implications for Program Effectiveness*. OPRE Report #2022–06. Washington, DC: Office of Planning, Research, and Evaluation, Administration for Children and Families, US Department of Health and Human Services.
- Littell, J. H. (2001). Client participation and outcomes of intensive family preservation services. *Social Work Research, 25*(2), 103–114. <https://doi.org/10.1093/swr/25.2.103>
- Mahkonen, S. (2007) Lastensuojeluilmoitus. Edita, Helsinki.
- Minkhorst, F., Witteman, C., Koopmans A., Lohman, N. & Knorth, Erik (2016) Decision making in Dutch child welfare: Child’s wishes about reunification after out-of-home placement. *British Journal of Social Work 46*, 169–185.
- Platt, D. & Riches K. (2012) Assessing parental capacity to change: The missing jigsaw piece in the assessment of a child's welfare, *Children and Youth Services Review, 61*, (141–148).
- Pajulo, M., & Kalland, M. (2008). Mentalisaatio ja vanhemmuus: varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen. *Duodecim, 124*(15), 1703–1710.
- Pösö, T. (2016) Epilogi. Teoksessa R. Enroos, T. Heino & T. Pösö (toim.) Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Juvenes Print Oy. Tampere
- Pösö, T. (2016) Johdanto. Mistä puhutaan, kun puhutaan huostaanotosta. Teoksessa R. Enroos, T. Heino & T. Pösö (toim.) Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Juvenes Print Oy. Tampere
- Puustinen-Korhonen, A. & Pösö, T. (2010) Toteutuuko lapsen oikeus pysyviin kasvuolosuhteisiin? Puheenvuoro lastensuojelun vaikuttavuudesta. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2010:3
- Räty, T. (2023) Lastensuojelulaki- Käytäntä ja soveltaminen, 5.uudistettu painos. Edita Publishing Oy. Helsinki.

- Räty T. (2023) Vierashuoneessa esittelijäneuvos Tapio Räty: Perheen jälleenyhdistäminen on oikeudellinen seikka. Edilex.
- Räty T. (2015) Lastensuojelulaki käytäntö ja soveltaminen Edita, Helsinki.
- Räty, T (2012) Lastensuojelulaki käytäntö ja soveltaminen. Helsinki. Edita.
- Salminen, A. (2011) Mikä on kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja 62 (4).
- Sinkkonen, J. (2004). Kiintymyssuhdeteorian kliininen merkitys: soveltaminen erityistilanteissa. Teoksessa J. Sinkkonen & M. Kalland (toim.), *Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen* (s. 75–101). WSOY
- Sitjes-Figueras, R., Maneiro, L., Garcia-Molsosa, M., & others. (2025). Pathways to permanency: A systematic review of factors associated with family reunification after foster care. *Child & Youth Care Forum*.
- Teixeira, D. N., Narciso, I., & Henriques, M. R. (2022). Driving for Success in Family Reunification-Professionals' Views on Intervention. *International journal of environmental research and public health*, 19(24), 16594.
- TENK (2023) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Helsinki: Tutkimuseettinen 76 neuvottelukunta.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2023) Mitä on lastensuojelu? Lastensuojelun käsikirja. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu> Viitattu 8.8.2025
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Lastensuojelun toimijoiden tehtävät, kelpoisuus, mitoitus ja täydennyskoulutus (2024) <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyontukihallinto/hallinto/lastensuojelun-sosiaalityontekijan-kelpoisuus-ja-tehtavat> Viitattu 20.8.2025
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos (2024a) Lastensuojelu 2023: Joka kuudennesta teinistä tehtiin lastensuojeluilmoitus vuonna 2023. THL – tilastoraportti 19/2024 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/148992/Lastensuojelu_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 8.8.2025

- Toros, K., DiNitto, D. M., & Tiko, A. (2018). Family engagement in the child welfare system: A scoping review. *Children and Youth Services Review*, 88, 598–607. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.03.011>
- Trotter, C. (2008). What does client satisfaction tell us about effectiveness? *Child Abuse Review: Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect*, 17(4), 262–274.
- Tucker, E., O'Donnell, M., Krakouer, J., & Octoman, O. (2025). Reinvolvement after returning home: A systematic review of the factors associated with post-reunification child protection involvement. *Child abuse & neglect*, 167, 107515.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2024) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi
- Tuomi, J. – Sarajärvi, A. (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Valtiontalouden tarkastusvirasto. (2012). *Lastensuojelu: tuloksellisuustarkastuskertomus 6/2012*. Edita Prima
Oy. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/06/29145931/lastensuojelu-06-2012.pdf>
- Vuori, J. (2021). *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja* [Toimitustyö]. Itä-Suomen yliopisto & Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
- Yatchmenoff, D. K. (2005). Measuring Client Engagement From the Client's Perspective in Nonvoluntary Child Protective Services. *Research on Social Work Practice*, 15(2), 84–96. <https://doi.org/10.1177/1049731504271605>

Lait ja säädökset:

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L9P40>

Perustuslaki 11.6.1999/731

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Yleissopimus lapsen oikeuksista

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190190>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Sosiaalihuoltolaki>

Hallintolaki 6.6.2003/434

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>